

Marie Nielsen

i svenskspråkig arbetarpress

Innehåll

Introduktion	1
Europas socialistiska kvinnor	2
Upprop till Danmarks arbetare	6
Marie Nielsen inför Högsta domstolen	7
Marie Nielsen avböjer nådeansökan	8
Hälsning till den inter-skandinaviska kvinnokonferensen i Stockholm	9
Rysslands kommunistiska parti	10
Internationell kvinnokonferens i Moskva augusti 1920	16
Anarkosyndikalismen som klandrare och kritiker	19
Svensk syndikalist grundligt avbasad i Köpenhamn	25
Högersyndikalisterna och kommunismen	29
Arbetarklassens internationella festdag	33
Den revolutionära ryska kvinnan	37
Arbetskampen i Danmark antar politisk karaktär	40
Moskva just nu: folkliv och stämningar	43
Intryck från en rysk bondby och något om Sovjetregeringens skattepolitik	46
Vår danska partivän Marie Nielsen behandlar i sin tidning den norska partisprängningen	49
Ett brev till Dimitrov	52
Bilagor	54
Lenin kände jag men Stalin var ett okänt namn	54
Marie Nielsen död	58

INTRODUKTION

Den danska socialisten och kommunisten Marie Nielsen (1875–1951) var inte bara känd i den danska arbetarrörelsen. Hon medverkade också under ett antal år i svensk arbetarpress och stod i kontakt med ledande svenska vänsterpolitiker som Zeth Höglund. De artiklar av Marie Nielsen som hittills lokaliserats i svensk arbetarpress är i en del fall inte kända i Danmark. En och annan artikel var översatt från danska, men ofta tryckte man hennes artiklar på danska även i Sverige. Det är inte alltid en korrekt danska och de är inte alltid heller tryckta med danskt alfabet. Dessa texter har här översatts till svenska. De texter som ursprungligen trycktes på svenska har varsamt moderniserats.¹

Materialet domineras av Marie Nielsens upplevelser i Sovjetunionen och hennes försvar för den ryska revolutionen. Det gäller även hennes polemik mot svenska syndikalister. Det finns också material som har med hennes verksamhet som kommunistisk kvinna att göra.

De svenska texterna har kompletterats med en bilaga som innehåller två danska artiklar, översatta till svenska. Den första av dessa är en intervju från 1950 där Marie utfrågas om sina kontakter med främst den ryska bolsjevikledaren Lenin, men även Stalin kommer med på ett hörn. Den andra artikeln är en minnesruna med anledning av hennes död.

Den här samlingen texter publiceras digitalt i samband med att Morten Things *Marie Nielsen og revolutionen. En biografi* 2019 publicerats i svensk översättning av Bokförläggarna Röda Rummet: *Marie Nielsen och revolutionen. En biografi*.²

Per-Olof Mattsson
våren 2021

¹ På marxistarkivet finns även Marie Nielsens skrift (1937) [Kampen om Trotskij](#), i svensk översättning

² Den svenske översättaren om boken: [Per-Olof Mattson: Marie Nielsen och revolutionen](#)

EUROPAS SOCIALISTISKA KVINNOR

Den här presentationen av de ledande kvinnliga socialisterna i Europa trycktes i Stormklockan den 2 februari 1918. Stormklockan grundades 1908 och blev 1909 organ för socialdemokratiska ungdomsförbundet med Zeth Höglund som redaktör. När Marie Nielsen medarbetade i den var den vänster-socialistisk för att 1921 bli organ för kommunistiska ungdomsförbundet.

*

När männen dräpa då är
det vår plikt att kämpa för
livets fortsatte bestånd –
när männen tiga då höja vi
vår röst till protest mot
folkmördandet.

Så talade fru Klara Zetkin, de socialistiska kvinnornas internationella sekreterare, redan det första krigsåret i ett upprop till de socialistiska kvinnorna i Europa. Först av alla höjde de socialistiska kvinnorna sin röst mot krigsvanvettet och sökte på nytt knyta de brustna internationella banden. Och så vitt har det lyckats som kvinnorna i de neutrala länderna mitt under fäderneslandets värsta skräll har trotsat hindren och i internationell broderskapsanda trofast samarbetat mot samma mål: Krigens avslutning. Det är kvinnor från Tyskland, Österrike, Italien, Frankrike, Schweiz, Holland och Ryssland, och om dem alla gäller detsamma, att de säkert står på våra gamla internationella grundvalar, och att de med beundransvärd duglighet och förstånd, med outtröttligt mod och uppoffring fört kampen mot kriget och mot socialdemokraternas avfall från Internationalen. Alla har de slutit sig till den nu i förgrunden stående Zimmerwald-

rörelsen och har inom denna haft mycket stort inflytande. Som ledare för desamma ha vi Angelika Balabanoff.

Klara Zetkin är med sina sextio år ålderspresidenten bland dem. Som ung hade hon lyckan att bli undervisad av en duktig socialistisk lärarinna, som inte blott gav henne kunskaper utan också förståelse och kärlek för arbetarens kamp. Själv en kampnatur kastade hon sig strax ut i kampen och måste under en tid gå i landsflykt till Schweiz, där hon ytterligare påverkades av där boende landsflyktiga socialister. Hemkommen efter landsflyktens slut kom hon snart att spela en betydande roll inom det socialdemokratiska partiet. Det då utgivna kvinnobladet – *Die Gleichheit* – lämnades i hennes hand, vilket hon under en tid av trettio år redigerade i en ren marxistisk-socialistisk anda. Denna kvinnotidning blev så populär att den fick tusenden och åter tusenden läsare och blev det internationella bandet mellan alla länders socialistiska kvinnor.

Då så världskriget utbröt splittrades nationsvis världsproletariatet i emot varandra kämpande enheter. Klara Zetkins penna vändes strax mot detta fränfall. Följande sin egen paroll till de socialistiska kvinnorna höjde hon gång på gång sin röst mot borgfreden, mot krigsbevilningarna och för upptagandet av klasskampen på nytt.

Härvid kom hon i skarp konflikt med två mäktiga makter: den kejserliga regeringen och den tyska socialdemokratin. Den kejserliga regeringen lät fängsla henne, men måste efter några månaders förlopp frige henne. Dock är hon ständigt under bevakning. Den kejserliga tyska socialdemokratin sände henne däremot en frigivningsorder, nämligen att hon i framtiden skulle vara fri från sitt uppdrag att redigera *Die Gleichheit*. Grunden angavs vara den att hon inträtt i den oberoende socialdemokratin.

Detta avskedande träffade Klara Zetkin mycket hårt, ty med liv och själ hängde hon samman med sitt arbete. Men en gång skall Internationalen ge henne ersättning för den förlust som hon har lidit.

Kämpande sida vid sida med Klara Zetkin och Karl Liebknecht stod den hos oss kända och beundrade doktor Rosa Luxemburg.

Klok, skarpsinnig med en eldsjäl som icke tillät henne frukta någon fara, ytterst populär bland Tysklands arbetare, var hon i regeringens ögon utomordentligt farlig. För antimilitaristisk agitation anklagades hon 1915 och dömdes till ett års fängelse, som hon genast måste börja sona.

Men kriget hade inte slutat med Tysklands seger, då Rosa Luxemburg den 16 juni 1916 var färdig med sitt fängelsestraff och regeringen tordes inte låta denna fredens martyr slippa lös.

På hennes frigivningsdag tog regeringen henne därför under sitt beskydd och lät insätta henne i ett skyddsfängelse, där hon ännu fått sitta kvar. Från fängelse till fängelse har man fört henne för att hennes uppehållsort skulle vara okänd. Men stänga för arbetarnas kärlek och tacksamhet har man ändå inte kunnat. Gång på gång har arbetarna genom sina representanter, den oberoende riksdagsgruppen, begärt hennes frigivning. Föreningarna runt hela landet har antagit sympatiuttalanden och berlinska arbetare önskade att representeras av henne och av ingen annan på Stockholmskonferensen.

Om ock arbetarnas kärlek och trohet till henne inte kan förkorta eller förmildra fängelseviselsen, så skall den dock öka hennes mod och självtillit samt bidra till att hon en dag obruten

kan lämna det nu så demokratiska (!) Tysklands fängelser. När regeringarna skapar martyrer, skapar de också deras efterföljare. På Klara Zetkins och Rosa Luxemburgs platser framträdde snart andra kvinnor, som lika modigt och offervilligt tog upp arbetet.

Två av dem har jag haft glädjen att möta under kriget, den ena av dem Käte Duncker i Stockholm, den andra Louise Zeitz i Köpenhamn.

Käte Duncker är representanten för den skarpt utpräglade internationalistiska gruppen i Tyskland, som benämns Spartakus- eller Liebknecht-gruppen, medan Louise Zeitz helt och fullt tillhör Haase-gruppen.

Louise Zeitz var före kriget en framträdande kvinna inom den tyska socialdemokratin och medlem av dess partistyrelse.

Under kriget har hon oförfärat fortsatt sin agitation bland kvinnorna och tillfört partiet tusenden just i denna tid. På grund av sin oppositionella ställning blev hon senare exkluderad av partiledningen.

Vid bildandet av det oberoende partiet invaldes hon i dess styrelse, och i sitt arbete här träffades hon av regeringens anklagelse för landsförräderi i anledning av myteri i tyska flottan. Även hon väntar nu i Tysklands fängelser på befrielse.

Blid, älsklig, kvinnlig, träder *Angelica Balabanoff* oss till mötes, utjämmande, medlande, försonande på alla tungomål. Vem kunde väl tänka, att i denna kvinna döljs en oförsonlig socialistisk kämpe, som med hat och förakt avvisar varje kompromiss med borgerskapet, för vem alla uppgörelser är en vederstyggelse – och dock är det så.

Angelica Balabanoff rymmer i sitt hjärta två kontrasterande känslor, hat och kärlek. Hat mot förtryckarna och kärlek till de förtryckta. Av ren idealism har hon, den välbärgade kvinnan, trätt in i socialdemokratin. Hon har som många andra fått sin utbildning i Schweiz och därför sökte hon sitt verksamhetsfält, fastän själv ryss, i Italien för att hon där skulle finna ett fattigt och nödlidande folk.

För upplysningen bland detta fattiga, lågt stående folk sparade *Angelica Balabanoff* varken krafter, tid eller pengar. Alltid var hon på resa, alltid verksam i tal och skrift för socialismen.

Själv var hon icke proletär, men hon förstod proletärerna, kände för och med dem och deras hjärtan slog för henne. "Vår *Angelica*" kallade italienska arbetarna henne rakt på sak. Hon blev medlem av partistyrelsen för Italiens socialdemokrati, men då Italien kom med i kriget, måste hon lämna det och bosätta sig i Schweiz, där hon outtröttlig verkade för att försöka återknyta de internationella förbindelserna. Hon blev Italiens representant i Bern-kommissionen (Zimmerwald). Nu är hon dess ledare. Under sitt arbete i Stockholm utslungades den beskyllningen mot henne att hon var tysk agent. Att dementera denna fräcka lögn är inte nödvändigt. *Angelica Balabanoffs* rena ideella strävanden är höjda över varje tvivel och inte hon, utan lögnarna, besudlas av beskyllningen.

Ännu ett namn må nämnas i detta kvinnogalleri, nämligen *Alexandra Kollontaj*. Som ryska måste hon dela så mången revolutionärs öde i Ryssland då kriget bröt ut. Hon måste fly från Ryssland och kom till Sverige. Men *Alexandra Kollontajs* rastlösa ande och glödande själ tillät henne inte att sitta överksam här, medan världen stod i brand omkring henne.

Hon deltog i antimilitaristisk propaganda och då regeringen fruktade henne utvisades hon. Så kom hon till Danmark, men fick här veta att hon kunde riskera att bli utvisad, om hon började sin propaganda. Hon reste då till Amerika, som då ännu var neutralt. Här deltog hon livligt i socialistisk verksamhet tills revolutionen i hennes eget land kallade henne hem.

Med liv och själ deltog hon i revolutionens arbete, under dess skiftande fasor. Under bolsjevikupproret den 16 juni 1917 var hon i Stockholm, men då hon hörde om händelserna begav hon sig strax hem. Vänner rådde henne att inte resa, men hon svarade: "Hellre vill jag ruttna i Kerenskijs fängelser än sitta här överksam, medan mina bröder lider och kämpar." Hon avreste, men allaredan vid gränsen fängslades hon. Den revolution som var i november synes ha givit det ryska proletariatet makten i händerna. De lät genast Alexandra Kollontaj slippa ur fängelset och hon valdes till statssekreterare.

*

Runt om i de krigförande länderna sitter så många internationella socialister i fängelserna och lider för sin trohets skull, och bland dessa finns också många kvinnor. Namnen är oss inte kända, men genom de kvinnor som här är nämnda sänds en hälsning till alla lidande medsystem. En hälsning med tack för alla offer de har bragt vår heliga sak och ett bud om att också vi efter förmåga och krafter deltar i kampen för vårt gemensamma mål.

UPPROP TILL DANMARKS ARBETARE

Under rubriken "Amnesti för Danmarks politiska fångar?" informerade Folkets Dagblad Politiken (FDP) den 24 januari 1919 om Marie Nielsens upprop till Danmarks arbetare i samband med domarna mot henne och andra för händelserna kring stormningen av börser. Social-Demokraten i Stockholm meddelade den 12 december 1918 om "Allvarliga oroligheter i Köpenhamn" med underrubriken "Syndikalis-terna attackera börshuset". Tidningen tog tydligt parti för den borgerliga ordningen mot revolutionärerna.

Åtalet och domen mot Marie Nielsen uppmärksammades i Barntidningen som publicerades av vänstertsocialistiska barnkillerna. Nils Flyg var redaktör och i nr 5/6 1919 berättades i en artikel om "En hjältemodig kvinna". Det framhölls att Marie Nielsen varit ansvarig för de socialistiska söndagsskolorna i Köpenhamn: "Under denna sin verksamhet har hon gjort sig omtyckt och avhållen av alla barn, som hon kommit i beröring med. Det var ingen som var så vänlig och kamratlig i söndagsskolan som hon var när hon talade där. Och ingen kunde som hon väcka och hålla barnens intresse vid liv under lektionerna." Slutsatsen var tydlig: "Ja, ni förstår att Marie Nielsen är en sådan lärarinna som ni alla längtar efter." Artikeln förklarade också varför hon fängslats – hon kämpade för de fattiga. Hon beskrevs också som ett föredöme: "Därför skall vi se upp till henne och alla svenska arbetarflickor skall försöka likna henne när de blir stora. Ty Marie Nielsen är en hjälte".

På framsidan i Brand den 27 mars 1920 lyftes två personer fram. Under rubriken "En frihetens förkämpe" beskrevs Christian Christensens karriär i den syndikalistiska rörelsen. Bakom rubriken "En modig kvinna" återfanns Marie Nielsen. Brands redaktör Emil Manus beskrev med stor sympati hennes historia i den danska arbetarrörelsen. Han noterade att hon var medlem i Fackoppositionens Sammanlutning, en opposition inom danska LO (DsF), och "medarbetade i Solidaritet och Den röde Krig. Konsekvent motarbetade hon arbetarnas deltagande i det parlamentariskt-politiska livet." Han hoppades stort på att hon, när hon lämnade fängelset, skulle bli "en brinnande agitator för den fria socialismen". Det stämmer att Marie Nielsen till att börja med stödde den anti-parlamentariska ståndpunkt som företrädades av vänsterkommunisterna, men enligt henne själv var det Lenin som övertygade henne om det felaktiga i när hon deltog i Kominterns andra kongress 1920.

Den 15 februari 1918 meddelade signaturen F. P. i FDP att Christensen och Thøgersen gripits fast varken de eller Marie Nielsen varit närvarande vid den så kallade stormningen av börser. Artikeln ställde frågan om Danmark nu skulle få en "Dreyfusaffär".

*

Den dömda fröken Nielsen – som bestämt tagit avstånd från en nådeansökan som inlämnats till hennes förmån – har nu föreslagit arbetarorganisationerna att begära amnesti för samtliga dömda.

Hon påpekar i sin resolution att de händelser, som givit anledning till domarna över henne själv och hennes kamrater är att betrakta som uppenbara polisprovokationer. Både vid Gamle Ladegaard och på Grøntorvet for poliserna fram som vildar mot arbetarna. Till och med Social-Demokraten fann sig då föranlåten att protestera mot polisens metoder. Men i stället för att kräva räfst med polisbefälet lät man häkta en hel del av de radikala socialisterna. Christian Christensen, Thøgersen och många andra har dömts i polisens ställe. Samhället bör gottgöra denna oförrätt och ge de dömda amnesti, menar fröken Nielsen.

På ett möte i måndags afton beslöt murarna att anta en resolution i samma riktning.

MARIE NIELSEN INFÖR HÖGSTA DOMSTOLEN

Under rubriken "De danska polisbrutalitaternas rättsliga efterspel" beskrev ett ögonvittne i Folkets Dagblad Politiken den 16 december 1919 Marie Nielsens tal inför Högsta domstolen i Köpenhamn.

*

Bland dessa senare befann sig fröken Marie Nielsen. Hon blev av rätten frikänd för sitt deltagande i "Grøntorvsuppträdet", men dömdes för upphetsande tal och som ansvarig för tidningen *Klassekampen*, till 18 månaders förbättringsfängelse.

I lördags förekom hennes och de övriga tres sak inför Högsta domstolen. Hennes advokat höll därvid ett varmt försvarstal, varefter hon själv fick ordet och höll ett mycket uppseendeväckande tal, som överallt i den borgerliga pressen är föremål för utläggningar och kommentarer.

[...]

Det plägar icke vara kutym att anklagade själva få ta till orda i "högsta domstolen" men fröken Nielsen tilläts dock tala en timma, varefter rättegången uppsköts till på måndagen, då domen blev avkunnad.

Fröken Nielsens tal var indelat i tre avdelningar, eftersom hon var anklagad i tre punkter. Den första rörde anklagelsen för uppmaning till våld mot polisen. Hon bestred ansvar i denna punkt då "polisen icke kunde påstås vara i tjänsteutövning när den överföll värnlösa." Polisens uppträdande hade varit fullständigt provokatoriskt.

"Jag talar icke för att bli frikänd", sade hon – "nej, jag fordrar en ny undersökning, och det är min rätt".

Hon förklarade slutligen sin ställning till revolutionen och bolsjevismen. Om förhållandena i Ryssland saknas i allmänhet tillräcklig kännedom, men en sak hade för henne haft avgörande betydelse: privategendomen hade avskaffats. Hon trodde icke att en revolution kunde genomföras på fredlig väg, men framhöll att proletarietets medel var beroende av de maktmedel kapitalismen kommer att använda till försvar av sina privilegier. Det måste vara lagligt att agitera för en revolution, som skulle leda till rättfärdiga samhällsförhållanden.

Beträffande den tredje anklagelsepunkten, som gällde "uppmaning till värnpliktsvägran", så erkände hon sig skyldig, men påpekade att *lag* och *rätt* i detta sammanhang icke hade något gemensamt.

Det brett lagda, modiga försvarstalet gjorde ett djupt intryck på de närvarande.

MARIE NIELSEN AVBÖJER NÅDEANSÖKAN

Under rubriken "Marie Nielsens advokat söker nåd för henne. Den modiga kvinnan vägrar mottaga kapitaliststrättovisans skänker" informerade ett privattelegram i Folkets Dagblad Politiken den 30 december 1919 om vad som hänt. Ungsocialisternas veckotidning Brand informerade den 3 april 1920 om Christian Christensens frigivning. Redan klockan sex på morgonen hade 500 "revolutionära arbetare" samlats utanför fängelset. På en plats närmare huvudstaden hade flera tusen samlats och Christensen talade. Därefter följde ett segertåg genom centrala Köpenhamn. Både Solidaritet och de danska ungsocialisternas tidning Den Røde Krig hälsade Christensen som "den danska syndikalismens fader, proletariats store agitator och ledare i kampen mot sina blodsbesudlade bödlar". Ungsocialistiska Partiets centralkommitté hade skickat telegram och lyckönskat Christensen och Jens Storgaard välkomna tillbaka i kampen.

*

Som Politikens läsare torde erinra sig dömdes vår danska partikamrat Marie Nielsen i högsta domstolen till sex månaders straffarbete för ett par artiklar i samband med Gröntorvsdemonstrationerna.

I dagarna har hennes advokat, Højesteretssagførere Bache, insänt en nådeansökan för henne till den danska regeringen. Han har emellertid gjort detta utan Marie Nielsens eget hörande, och som den äkta revolutionär hon är, har hon avsat sig varje benådningsförfarande. I en mycket intressant artikel i den danska syndikalistiska tidningen *Solidaritet* skriver hon och klargör sin ställning till benådningsproblemet och den kapitalistiska klassrättsvisan.

Hon skriver bl. a.: "Jag anhåller att *Solidaritet* icke vidare nämner mitt namn i samband med ordet 'benådning'.

Rätt och kunglig nåd är två begrepp, som inte har något gemensamt med domen över en politisk förbrytare.

I rättens ställe träder makten, och det föreligger inga skäl att förfasa sig över detta, ty det är ju ett gammalt känt faktum; och en politisk förbrytare, som straffas för att han handlat enligt sin övertygelse, kan självfallet *icke söka* eller *mottaga* någon nåd. Han kan icke vika en hårsman från sin uppfattning. Han kan sålunda icke avge någon förklaring om bot och bättring".

[...]

Marie Nielsen förklarar, att hon endast kommer att mottaga *amnesti* om den beviljas för samtliga politiska fångar i Danmark.

HÄLSNING TILL DEN INTER-SKANDINAVISKA KVINNOKONFERENSEN I STOCKHOLM

I december 1919 hölls en interskandinavisk kvinnokonferens i Stockholm som beslutade om "Samarbete mellan Nordens revolutionära kvinnor". Marie Nielsen kunde inte av uppenbara skäl delta i konferensen men skickade en hälsning. Under rubriken "För sent inkomna telegram" återgavs hälsningen på danska i Röda Röster, organ för Sverges vänstersocialistiska kvinnor den 1 januari 1920. Röda Röster var organ för de vänstersocialistiska kvinnorna i Sverige. Marie Nielsen medarbetade senare vid flera tillfällen i tidningen, som från 1921 blev organ för de kommunistiska kvinnorna i Sverige. I mitten av 1920-talet omvandlades den till kommunistiska partiets tidning för kvinnor. Därmed försvann mycket av dess lokala förankring och dess särart försvann när partiledarnas fruar tog över kommandot. Dess självständighet försvann när Komintern centraliserade all verksamhet till Moskva.

*

Lycka till med arbetet för vårt gemensamma mål – Socialismen. Vid nästa konferens kommer Danmark vara representerat.

Marie Nielsen

RYSSLANDS KOMMUNISTISKA PARTI

På oktoberrevolutionens treårsdag den 7 november 1920 publicerade Frams förlag en skrift i tabloidformat med titeln Det nya Ryssland. Marie Nielsen bidrog med en artikel på danska om det ryska kommunistpartiet. Frams förlag var först det socialdemokratiska vänsterpartiets och senare det kommunistiska partiets förlag.

*

”Enligt den senaste officiella statistiken var det av de 604 000 medlemmar som kommunistiska partiet räknar bara 70 000, dvs. 11 procent som var verksamma som *arbetare*. Av de övriga elva procenten är 36 000 (sex procent) verksamma som partifunktionärer och 12 000 (två procent) som fackförenings- och konsumtionsföreningsfunktionärer. 162 000 (27 procent) militära ledare och soldater, 318 000 (53 procent) som stats- och kommunfunktionärer och 6 000 som handelsmedhjälpare.

Hela partiet förvandlar sig således bit för bit till en armé av byråkrater, vilka är direkt intresserade av att upprätthålla diktaturen. Man talar redan om den nya sovjet-bourgeoisien.”

(Wilhelm Ditmann i *Freiheit* 1/9 1920)

Ryssland har nyligen vid Kommunistiska Internationalens andra kongress gästfritt öppnat sina gränser för alla som kallar sig revolutionära arbetare eller representanter för sådana. Alla världens arbetare hade till ett antal av flera hundra antagit inbjudan.

Nu efter kongressen strömmar dessa representanter åter tillbaka till sina respektive länder, och av deras meddelanden, referat och artiklar lär man sig inte bara en del om förhållandena i Sovjet-Ryssland, utan man blir också i stånd att fälla dom över de delegerades mer eller mindre proletära karaktär och tänkesätt. Berättelserna är nämligen inte bara individuellt olika utan delar sig tydligt i två grupper: för och emot bolsjevismen, som man populärt betecknar systemet i Ryssland.

Märkligt kommer väl många att säga, eftersom alla var arbetarrepresentanter så måste det väl också vara något galet där borta.

Ändå inte så märkligt när man betänker att oerhört många arbetare är rent småborgerliga och att ännu fler arbetarrepresentanter är rena borgartyper.

En revolutionär kommunist och en småborgerlig ledare kommer att betrakta förhållandena i Ryssland utifrån helt olika ståndpunkter.

Den första kommer ivrigt att spana efter om privategendomens och borgerlighetens makt är bruten och med glädje notera varje tecken på genombrott och utveckling för det kommunistiska samhälle som han hoppas och önskar framgång. Han kommer med tacksamma känslor inför de kamrater som här i tre år med det största hjältemod och offervilja har kämpat för att bevara grundvalen för en kommande kommunistisk utveckling, han önskar höra *dessa kamraters* erfarenheter, vill av *dessa* lära världens alla arbetare.

Den andra kommer däremot att beklagande notera bristen på så kallad kapitalistisk kultur, liksom alla de tecken på upplösning som helt naturligt följer när ett gammalt samhälle håller på att dö, medan ett nytt ännu inte har fått tid att få fäste. Han kommer med sina tankar fulla av all den smuts och allt det avfall som den borgerliga och socialpatriotiska pressen genom åren har

smutsat ner den ryska revolutionen med. Han bär i minnet alla beskyllningar mot bolsjevikerna om blodtörst – röd terror – brist på demokrati – undertryckande av friheter – partidiktatur över arbetarna – ekonomisk desorganisation etcetera, som har framkommit från borgerlig, socialdemokratisk och syndikalistisk sida. Han är på förhand misstänksam mot kamraterna; de sitter ju på de anklagades bänk, de är misstänkta – han söker därför sina upplysningar på *andra* håll hos de delar av den ryska befolkningen som på sin egen kropp märker proletariats diktatur, och där han därför hoppas få sina misstankar bekräftade, hos den detroniserade borgerligheten och hos de distanserade och neutraliserade mensjevikerna.

Det är inte märkligt att tysken och centrummannen Ditmann, Kautskys elev, efter sin hemkomst i *Freiheit* har gett skildringar av Sovjet-Ryssland där allt ses i svart, och efter vilka arbetare som inte tänker efter förskräckta kommer att undvika för att ställa sig under den ryska revolutionens ledning.

Citatet ovan är ett avsnitt i den del av hans artiklar som behandlar Rysslands kommunistiska parti, och som betecknar detta som ett byråkratiserat och korrumpert verktyg i händerna på Lenin, Trotskij, Zinovjev, Radek, Bucharin och ett par andra, vilka därigenom tillfredsställer sina diktatoriska böjelser över 125 miljoner människor.

Den offentliggjorda statistiken är tänkt som en *skampåle* över Rysslands kommunistiska parti, men om min penna nu lydigt vill följa mina tankar, så vill jag av samma statistik binda en lagerkrans, som jag på den ryska revolutionens treårsdag i djup tacksamhet vill lägga för våra ryska kamraters fötter.

Och jag vill utsätta mig för alla goda demokraters heliga vrede genom att inte börja med de 70 000 ärliga arbetarna, utan däremot med diktatorn, tyrannen, "tsar Lenin", det kommunistiska partiets ledande man.

Det är märkligt att inte ens hans fiender egentligen vågar säga något ont om honom eller betvivla hans ädla avsikter och mål! Om man riktar en direkt fråga om det till en arg bolsjevik-ätare, då undviker han den och säger: Ja-a Lenin – han är visst bara en idealist, men – –.

Och de fattiga folkmassorna i Ryssland riskerar obekymrat liv och lem i fara för att se en glimt av Lenin, för att höra hans röst! Om man kastar fram namnet, Lenin, bland en grupp arbetare, då blir ansiktena ljusare och gladare. Lenin – ja Lenin, säger de. Och det är samma sak som ett långt tal: *Han* kommer att göra allt bra.

Ett dokument med Lenins underskrift är som en trollformel, som säkert för en överallt i det mäktiga Ryssland, och som överallt kommer att ge ivriga hjälpare.

Jag har hört åtskilliga kommunister vändas under de hårda partiplikterna och har hört anklagelser riktade både mot den ena och den andra, som det går att hitta i vartenda parti, men inför Lenins person har alla anklagelser gjort halt. Nej – Lenin kan inte vara annorlunda eller bättre; han är centrat, som samlar de mångtaliga skilda krafterna till hjältemodiga ansträngningar för det gemensamma målets skull. Avundsjuk på Lenin – varför det? Lenin gör aldrig anspråk på att vara den främste, och smicker är en pest för honom.

Den store ryske diktaren Gorkij prisar i Lenins person den stora reformatorn, som i likhet med Peter den store med ett järnhårt grepp försöker häva upp den ryska befolkningen till en högre kulturnivå, prisar i honom också den mäktiga revolutionära anda, som bara kan finna vila i tanken på *hela världens* revolutionära omdaning från kapitalism till kommunism, och vars

namn därför älskas och hatas i Fjärran Östern och i Väst, i det yttersta nord och syd. Det är Gorkij som berättar om den djärva nordbo som troskyldigt förklarar: Ja Lenin – ja han är en ärlig karl, och om hindun som smyger längs de långa mörka vägarna över gränsen till de ryska stationerna för att vädja: Berätta för oss om Lenin; och vi kan därtill lägga den japanske delegerade som glatt tillryggalade 500 mil på ömma fötter för att blott en gång få höra Lenin tala, och de hundratals italienska arbetare som inte vet något bättre namn för sina små söner än namnet Lenin.

Det är inte så märkligt att ordet "helig" kommer ur Gorkijs mun, för är det inte riktigt att Lenin med ett ord och ett handslag kan skicka den som har samma tro som han i döden för denna tro?

De första ord jag hörde på västeuropeisk grund efter min Rysslandsresa var dessa: Ja, vi ska nog komma åt honom, det finns tusentals som vill sätta livet till för att ta hans.

Det var borgerlighetens hela vilda hat som flammade i dessa ord. Jag svarade bara: Det är för sent, alldeles för sent nu. Om en mördare tar Lenins liv, då kommer Lenin för tusentals världen över att bli den stora heliga martyren, i vars namn den mest passionerade kamp kommer att sätta in, och i vars namn hans stora tanke, världsrevolutionen, kommer att fullbordas. – Och det är sanning.

Vad är det nu som gör denna oansenliga, ryska bonde till en personlighet av denna storhet, att vi, som annars stolt förkunnar: Vi dyrkar ingen gud, så villigt och gärna böjer oss för hans inflytande?

Jag tror att hemligheten bara är den: *Han lever efter sin lära*. Han skriver inte Lykurgos stränga lagar och säger till folket: Håll dem, tills jag kommer tillbaka. Nej han lever, handlar och lider tillsammans med sitt folk under samma nödvändighetens lag, och han leder dem i kraft av sin starka tro och vilja vidare och vidare på den väg, som efter hans orubbliga övertygelse för till det förlovade landet – kommunismen.

Och så är det hans stab, de andra tyrannerna, den övre delen av "sovjet-bourgeoisien"!

Lyckliga Ryssland, vill jag säga, som inte bara i det avgörande ögonblicket hade en stor, klart seende ledare, utan också den skara av män som dessa nämnda tyranner! Och vem, vilka som Ditmann varit lyckliga nog att se dem i rastlöst arbete utan tanke på njutning eller vila, han må, om han är ärlig, erkänna, att ingenstans har man sett ett så uppoffrande och självförglömmande arbete utfört som just här bland dessa människor.

Med egna ögon har jag sett dessa "sovjet-borgares" bostäder, kläder och jag kan vittna om att de lever enklare och strängare än någon dansk arbetare.

Vad är då deras lön? – De arbetar för en stor idé.

När man sedan kommer till verktyget, det byråkratiserade och korrumperade partiet, kommer den lägre "sovjet-bourgeoisien", de 318 000 sovjetfunktionärerna först. Nu skulle man dock i denna sak först kunna pröva att tala till det sunda förnuftet. Skulle Ditmann, om USPD i Tyskland hade segrat i en revolutionär framstöt, skynda sig att överlåta förvaltningen av staten i händerna på sådana som Scheidemann eller de borgerliga? Ja, det är sant att Ditmann ju en gång handlat på det sättet. Men han har senare bittert ångrat det och insett att denna politik var ett förräderi mot arbetarklassen, han har ställt sig på proletariats diktators grund, och utifrån

den ståndpunkten kommer han vid nästa tillfälle kräva att alla viktiga poster besätts med pålitligt folk från USPD.

Varför då ställa omöjliga krav på bolsjevikerna?

Skulle de ha överlämnat administrationen åt socialrevolutionärer och mensjeviker?

När den proletära revolutionen som genom ett trollslag gled fram över det mäktiga ryska riket, i många provinser bara efter ett telegrafiskt meddelande, uppstod det ett oerhört behov av ämbetsmän som förstod det nya sovjetsystemet, och det inkom tusentals hemställningar till det kommunistiska partiet om att skicka folk.

Skulle det kommunistiska partiet då av ren rädsla för funktionärsvälde ha hållit sig tillbaka? Självklart inte. Därmed skulle det ju förrått kommunismen i dess fienders händer. Det uppfyllde sin plikt genom att med korta kurser ge sina medlemmar den allra nödvändigaste teori och sedan skicka dem dit där man efterfrågade dem.

Det beklagliga är inte att det *är* 318 000 sovjetfunktionärer i det kommunistiska partiet, utan däremot att det *inte* är 3 000 000. Det är en olycka och en omåttlig hämsko på den sociala revolutionens utveckling i Ryssland, att man, av brist på kommunister, där har varit tvungna att på ansvariga poster använda massor av borgerliga krafter, som med ond vilja bedriver sabotage där det låter sig göra.

Dåliga element tränger sig in i partiet för att få tillgång till ämbetena, säger Ditmann, men han glömmer att tillfoga, att det kommunistiska partiet, just för att undgå ett sådant olyckligt tillflöde, har mycket stränga bestämmelser för antagande. Att anmäla sig som medlem av Rysslands kommunistiska parti innebär inte som hos oss att man förpliktar sig att betala en medlemsavgift en gång i månaden, utan det innebär att man med kropp och själ ställer sig i kommunismens tjänst. En kommunist är som en mobiliserad soldat, som lydigt måste låta sig användas, där man anser att han behövs bäst, av vilken man kan kräva det största personliga bidrag, och som man i kommunismens namn pålägger de strängaste plikter.

Den av Ditmann och andra kontrarevolutionära brännmärkta "Sovjet-bourgeoisien" bär bland kamrater ett annat namn: *De ansvariga arbetarna*.

Och förvisso är det ansvarsfulla poster de sitter inne med. De kan på dessa skapa glans runt kommunismens idé eller misskreditera den. Det kan inte förnekas, och ska det inte heller, att många kommunister har fallit för frestelsen att utnyttja ämbetet för sitt eget bästa; var skulle det vara möjligt att finna blott trofasta. Kommunisten har dock på förhand fått veta att hans svek kommer att medföra det hårdaste straff. Den korrumperade och bedrägliga borgerliga ämbetsmannen döms förhållandevis mildt, den kommunistiska döms som regel till döden. Lättsinnigt kommer man inte att söka sig till "en ansvarig arbetares" post.

På liknande sätt förhåller det sig med de 12 000 fackförenings- och 6 000 konsumtionsföreningsfunktionärerna. De är också *ansvariga arbetare* på utsatta poster, där de förutom sina direkta arbetsplikter har uppgiften att uppfylla med sitt personliga exempel och agitation, att genomsyra de fem miljoner arbetarna i fackföreningarna och de nio miljonerna i konsumtionsföreningarna med kommunistisk anda och förståelse.

Om det i någon mån lyckades att dra med dessa stora massor för att delta i sovjetsystemet, så beror det på dessa funktionärers energiska arbete därför.

Och så kommer vi till sinekurposterna i den röda armén. Inte mindre än 162 000 partimedlemmar har smugit sig in i den för att här som officerare eller soldater – enligt Ditmann – skapa sig en privilegierad, solbelyst tillvaro.

Känner då Ditmann (och Branting och Borgbjerg, vilka helt kritiklöst återger Ditmanns smådeskriverier) inte alls till de verkliga förhållandena?

Vet de verkligen inte att dessa 162 000 kommunister utgör saltet i den röda armén, att man utan att träda den röda arméns ovanskliga heder för när, vågar tillskriva kommunisterna i armén största delen av äran för dess segrar?

Vilka krav ställer man inte på kommunisten i den röda armén! Under kommando ska *han*, som exempel för alla andra, uppvisa den högsta graden av självdisciplin, överträffa alla andra i tapperhet i kamp och faror. Han vågar, som spartanerna, inte vända ryggen till under slaget och därför är faran för död eller fångenskap större för honom än för någon annan.

Det kommunistiska partiet har då också förlorat tusentals av sina bästa och mest hjältemodiga medlemmar vid fronterna. Den röda kommunistiska officeren eller soldaten har till och med förkunskapen, att om han som fånge faller i de "vitas" händer är hans liv inte värt ett öre. Han bad inte om nåd och fick heller ingen. Man gav honom hacka och spade för att gräva sin egen grav med, gav honom tid för en sista bön, om han ville be, och så ljöd salvan, och den röda soldaten hade med sitt blod beseglat sin trohet mot kommunismen, och hade till den sista beska droppen druckit ur den privilegierade bägare som "ditmännerna" påstår finns uppställt för honom i den röda armén.

På fritiden – ja, då lägger sig kommunisten i armén inte till vila. Han vet att det beror på hans agitation och arbete om viljan till seger ska kunna hållas levande bland massorna. Det finns flygblad att dela ut, det finns samlingar som ska avhållas. Om kamraterna är modlösa, då måste han muntra upp dem, är de förbittrade över dålig förplägning, då måste man förklara orsakerna för dem. Han är sannerligen också en *ansvarig arbetare*. En militärläkare i Moskva berättade för mig att det helt kom an på den kommunistiske agitatorns skicklighet om manskapets hållning var god eller dålig.

Och här låter jag mina personliga känslor löpa fritt och säger: Välsignade vare ni, ni 162 000 kommunister som under dessa förhållanden har varit modiga och offervilliga nog att sträcka ut era händer efter privilegiet att bli officer i den röda armén! Till er vill jag idag rikta tacket för den röda arméns segrar, segrar som har förskonat ryska arbetare från samma öde som Finlands och Ungerns, och som i alla arbetares hjärtan håller hoppet levande om den ännu större och skönare – själva kommunismens seger.

Partifunktionärer! – Ja, ordet låter onekligen inte så bra. Det finns många obehagliga föreställningar kring detta begrepp hämtade från Västeuropas demoraliserade partiliv. Och så har man 36 000 av dem! Men så helt galet är det inte. För det första är ställningen som funktionär i Rysslands kommunistiska parti inte som i Västeuropa ett "säkert levebröd", där valet ofta gäller för livstid, och där "arvsrätten" ibland träder i kraft; nej, dessa funktionärer riskerar varje ögonblick att bli tillbakadragna av sina mandatgivare, om posten inte uppfylls tillfredsställande, sedan ställs det så stora krav på en kommunistisk partifunktionär att ställningarna bara frestar de ivrigaste och mest entusiastiska.

Eftersom det kommunistiska partiet har uppgiften att vara ledande på alla områden i samhällslivet, följer härav att funktionärerna får ett oerhört arbete på många fronter förutom det stora organisations- och agitationsarbete som tillfaller dem. Man kan över huvud taget inte skilja på partiet och partifunktionärerna. Det kommunistiske partiets heder faller också på dess funktionärer.

Det är partiets stolthet att det har varit i stånd att uppfylla sina revolutionära plikter så mycket att det har kunnat sända 89 procent av sina medlemmar in på de mest ansvarsfulla poster, och det tänker uppenbarligen inte stanna vid de 70 000. Genom skolor, kurser och universitet strävar man energiskt mot målet att också göra dem till aktiva kommunistiska arbetare, ja, man griper ännu djupare, utanför partiet, in bland arbetarnas massor på fabrikerna, på verkstäderna. Många kallar sig partilösa. Till dem säger det kommunistiska partiet: Ni är partilösa, men vill ni tala med oss om era livsintressen, om mat, kläder och bostäder, om omsorg om de gamla och barnen? De svarar jag, och så samlas de till överläggningar i församlingar, och det väljs delegater, som skickas till direkt till arbete i sovjetinstitutionerna. Därifrån måste de regelmässigt avlägga rapport för sina mandatgivare, och om mandatet har löpt ut välja en ny man.

Av allt detta kan en ond vilja säkert få ut att sovjetregeringen är i färd med att dräpa det produktiva arbetet till förmån för ett oproduktivt funktionärsvälde, men den goda viljan upptäcker de så kallade tyrannernas ärliga vilja att ge proletariats diktatur bredast möjliga grundval genom massornas direkta aktivitet.

– Om vi inte haft det kommunistiska partiet, hade vi för länge sedan varit krossade, förklarade kamrat Zinovjev på kongressen.

Det är sant. Det ryska kommunistiska partiet har visat sig vara vuxet uppgiften att vara ledare och vägledare under massornas revolution. Under försakelser och lidanden, under stora personliga offer av enskilda har det gått framåt i allt, har kämpat tappert vid såväl krigs- som arbetsfronten. Revolutionens fiender är knäckta, det är på väg att bli ordning i det mäktiga kaos som tsarismen lämnade efter sig.

Den 7 november kan den ryska revolutionen fira sin treåriga födelsedag i stolt känsla av vad som genomförts och uppnått.

Tusentals lyckönskningar kommer på denna dag nå fram till det ryska folket från arbetarna i västerns och österns kapitalistiska länder, och man begår ingen orätt mot folket, om man adresserar dessa lyckönskningar till de av Ditmann smädade 604 000 kommunistiska arbetarna, till *Rysslands kommunistiska parti*.

Det har genom den hårdaste kamp förvärvat rätten att bära segerherrens krans.

INTERNATIONELL KVINNOKONFERENS I MOSKVA AUGUSTI 1920

Marie Nielsen var delegat på Kominterns andra kongress 1920.³ Hon deltog också på den konferens för kvinnliga kommunister som samlades parallellt. Hon rapporterade från konferensen i Röda Röster den 15 november 1920.

*

I förbindelse med den stora internationella kongressen i Moskva beslutade de ryska kvinnliga kommunisterna att anordna en vanlig konferens mellan de närvarande kvinnorna och representanter för kvinnoorganisationer.

Den 28 juni öppnades konferensen med ett mäktigt offentligt möte på stora teatern i Moskva. Här talade Bucharin och Zinovjev på Internationalens vägnar. Inessa Armand, ordförande för den kommunistiska kvinnofraktionen i Moskva, och en rad representanter för olika länder. De tusentals kvinnor, som fyllde teatern, mottog talarna med stormande bifall.

Under de följande två dagarna avhölls den egentliga konferensen, vid vilken rapporter avlades från de olika länderna. Med störst intresse åhördes rapporter från de länder, där man hade genomlevt våldsamma revolutioner, och samstämmigt löd slutsatsen om att kvinnorna ingens hade stått tillbaka för männen i offermod och revolutionär kraft.

Från Finland, Litauen, Ungern steg representanter fram och avlade vittnesbörd från kamp- och terrorperioderna. Där jorden hade druckit de manliga arbetarnas blod, där hade den också druckit kvinnornas, och fängelset och landsflykten delade de tålmodigt och uthålligt med deras manliga kamrater, djärvt deltog de åter i det illegala revolutionära agitationsarbetet och eggade männen framåt till ny kamp.

Med utomordentligt deltagande och intresse åhördes rapporten om de ryska kvinnornas kamp och arbete.

Den ryska revolutionära kvinnan återfanns överallt och på alla platser.

Hon kämpade i armén sida vid sida med männen, och de kvinnliga avdelningarna hade mer än en gång med sitt mod förhindrat att de manliga avdelningarna gav vika. De färdades mellan den röda arméns soldater som sjuksköterskor, som medhjälpare, som agitatorer. De botade de sjuka, de stärkte de dugliga, de omvände desertörer till pliktuppfyllande soldater, överallt var de på färde som glödande revolutionärer.

En stor del av äran för det lysande försvaret av Petrograd mot Judenitsj tillfaller kvinnorna.

Enbart i Petrograd står en här med 13 000 kvinnor alltid redo att rycka ut, om det kallas till försvar mot krig eller pest. I Petrograd har en avdelning med militärt utbildade kvinnor övertagit all inre bevakning av staden.

³ Dokument från denna kongress: [Kominterns andra kongress](#) och [Riktlinjer för den kommunistiska kvinnorörelsen](#) (teser författade av Clara Zetkin)

Och bakom fronten i det fredliga arbetet gör sig samma tendens gällande. Överallt är kvinnan ivrigt verksam. En mycket stor del av produktionen vilar på kvinnorna.

Även i det hårdaste arbetet deltar kvinnorna. De påträffas som järnvägs-, spårvagns-, lossnings-, jord- och renhållningsarbetare och gör ett gott arbete.

De medarbetar i alla sovjetinstitutioner; och på skolans och barnomsorgsområdet vilar arbetet nästan helt på kvinnorna, och här har de på den korta tid som arbetarrepubliken bestått, uträttat beundransvärda saker. Tusentals barn har placerats i goda och sunda förhållanden i vackra hem under kärleksfull kvinnlig omvårdnad, och skolväsendet är delvis omlagt enligt arbetsprinciper, och samtidigt har skolan helt övertagit bespisningen av alla barn som går i skolan.

Tiotusentals kvinnor har ägnat sig enbart åt detta arbete.

Kvinnorna som mödrar står under statens beskydd. I två månader före och efter barnafödelse har hon helt underhåll och får samma lön utbetald som en fullt arbetande.

Om hon inte kan klara sig själv finns det inrättat mödrahem som då står öppna för henne, och där hon undervisas i sjukvård för sig själv och barnet.

Om hon inte själv kan föda barnet *efter* den tiden kan hon ta barnet till ett barnhem, där det kommer att få alla möjligheter att växa upp under sunda förhållanden och att senare utveckla sina speciella själsliga och fysiska egenskaper och färdigheter.

Konstgjord abort eller fosterfördrivning straffas inte. Ja, en kvinna kan lägga in sig på sjukhusen och låta läkarna företa den nödvändiga operationen, men för att undgå en allt för stor nedgång i födelsetalen har man nu börjat en kraftig agitation mot fosterfördrivning, i det att man försöker visa kvinnorna det skadliga och onödiga i detta tillvägagångssätt.

Prostitutionen hade inte försvunnit helt, och den kommer väl först försvinna helt när regeringen helt blev herre över den ekonomiska situationen och kunde säkra varje arbetare hela livsuppehållet, men tills vidare behandlades dessa kvinnor, som sålde sig själva, som människor som inte ville arbeta, och de blev tvungna att arbeta.

De kommunistiska kvinnorna hade inflytande långt utöver sina egna partiramar, eftersom de hade organiserat tusentals kvinnor genom de så kallade partilösa församlings- och delegatmöten.

Genom dessa organisationer dirigerades ständigt nya kvinnor som delegerade för sin fabrik eller arbetsplats till deltagande i sovjetinstitutionernas arbete. De delegerades för en tidsperiod av tre-sex månader och under den tidsperioden måste de regelbundet avlägga rapport till sina mandatgivare. På det sättet väcktes intresset för att delta i sovjetarbetet bland kvinnorna.

Efter rapporterna följde diskussion om framtidens arbete.

Man enades om att dela upp detta arbete med hänsyn till de stater där revolutionen *hade segtrat* och där sovjetmakten hade upprättats, och de kapitalistiska stater där segern ännu inte vunnits, eftersom uppgifterna ganska naturligt kommer att bli av skilda slag utifrån de givna förhållandena.

Samtidigt togs det speciella hänsyn till Orienten, där kvinnorna också här och där börjat röra på sig, men där de dock ännu var övervägande konservativa och bundna under religiösa seder och skick.

Det utarbetades ett manifest och teser för framtidens arbete, men dessa föreligger ännu inte färdigtryckta.

Från kvinnokonferensen skickades hälsningar till Clara Zetkin, Internationalens gamla beprövade förkämparinna, och till Alexandra Kollontaj, som av sjukdom var förhindrad att vara på plats.

Representerade vid konferensen var Tyskland, England, Frankrike, Kurland, Österrike, Ungern, Amerika, Finland, Danmark, Sverige, Norge, Polen, Lettland, Litauen, Turkestan, Kaukasien och Mexiko. Överläggningarna fördes på franska, ryska, tyska och engelska.

De livligaste bidragen till diskussionen gavs av Rysslands och Centralstaternas representanter.

Konferensen slutade med korta tal av Inessa [Armand], Ryssland och Rosa Wolkstein för den internationella kvinnorörelsens frammarsch under det röda revolutionsbaneret.

Församlingen svarade med att stående sjunga *Internationalen*.

ANARKOSYNDIKALISMEN SOM KLANDRARE OCH KRITIKER

Albert Jensen i spetsen för de pseudorevolutionära förtalarna, beljugarna och smädarna av den ryska revolutionen.

Marie Nielsen polemiserade under en period starkt mot svenska syndikalister som försökte ingripa i den omgruppering som ägde rum i den revolutionära vänstern i Danmark. Hon var själv vid den här tidpunkten medlem i Fackoppositionens Sammanslutning (FS) som dominerades av syndikalister. Många av dem kom sedan att delta i bildandet av det danska kommunistpartiet. Det är uppenbart att det svenska kommunistpartiet betraktade Marie Nielsen som draghjälp i den ideologiska kampen mot syndikalismen. Artikeln publicerades i Folkets Dagblad Politiken den 14 januari 1921.

Marie Nielsen var en av de framträdande i FS som förespråkade samling med Danmarks Kommunistiska Parti. En av hennes medarbetare var Christian Christensen och hans brytning med syndikalismen och övergång till kommunismen väckte uppmärksamhet bland svenska syndikalister.

Den svenske syndikalisterna Frans Severin kommenterade Christian Christensens övergång till kommunismen i Syndikalisterna den 9 mars 1921. Severin anklagade Christensen för att ha blivit kommunist enbart för utlovade pengar från Moskva till dagstidningen Solidaritet som utgavs av S. FS var till skillnad från SAC inte en separat organisation utan en oppositionell gruppering inom danska LO (DsF).

Christensen bröt med syndikalismen medan en annan känd dansk syndikalist, Jens Storgaard, lämnade FS i och med inriktningen på sammanslagning med kommunisterna. I Syndikalisterna den 30 april 1921 publicerades en lång artikel av honom med rubriken "Politiska svindlare. Bolsjevikerna som maskera sig under syndikalistiskt namn".

John Andersson representerade SAC på den FS-kongress där sammanslagningen diskuterades och rapporterade i Syndikalisterna den 1 december 1920. Han var mycket kritisk till Christensen och gruppen runt honom, där Marie Nielsen ingick, och menade att de "helt hastigt bytt om uppfattning, eller med andra ord blivit bolsjevikerna". Dagstidningen Solidaritet hade förvandlats till ett "bolsjevikorgan".

På kongressen diskuterades förslaget om att FS skulle gå samman med Danmarks Kommunistiska Parti. Det var delade meningar och Andersson beskrev Marie Nielsens insats på följande sätt: "Skollärarinnan Marie Nielsen var säkerligen bland de få som med hela sin person stod bakom förslaget. För henne fanns säkerligen ej ekonomiska bevekelsegrunder, utan det var för bolsjevismens idé som sådan hon med energi förde kampen. Hon verkade fanatisk, med sitt lidelsefulla försvar för den ryska revolutionen, men någon oärlighet fanns det säkerligen ej hos henne, i motsats till flera andra."

Något senare, den 22 januari 1921 var John Andersson betydligt mer kritisk till Marie Nielsen. Under rubriken "Marie Nielsen som sanningsvittne i F. D. P." bemötte han hennes kritik. Han menade att FDP hade "släppt lös en dansk kvinnlig bolsjevik, Marie Nielsen, som med frejdigt mod går på i ullstrumporna med en mängd hysteriska utgjutelser". Han hävdade att Marie Nielsens beskyllning var helt "lögnaktig". Han avslutade därmed också diskussionen: "Ja, nu kan det vara nog. Med hysteriska människor diskuterar man inte."

*

För Politiken av Marie Nielsen

Framför mig ligger ett exemplar av den s. k. *Röda Fanor*, utgiven av Ungsocialistiska Partiet i Sverige och redigerad av herr Albert Jensen.

Albert Jensen, som tidigare spelat rollen av de skandinaviska syndikalisternas store teoretiker och haft ett betydande inflytande som sådan, drar genom beteckningen å publikationen: "*Tidskrift för den fria kommunismen*", själv en skiljelinje mellan den ideologi som behärskar den anarko-syndikalistiska riktningen och den revolutionära syndikalismen.

Detta är undertecknad, som själv är medlem av en syndikalistisk organisation, honom oändligt tacksam för. Ty jag önskar inte ha något kamratskap med den man, som redigerar *Röda Fanor*. I mina ögon är anarko-syndikalisterna svarta som jorden av det förräderi, som ständigt utövas genom deras organ mot det kämpande proletariatet i Ryssland.

Jag är fullkomligt medveten om vilken fruktansvärd anklagelse jag här utslungar mot en man som på sin tid ansågs stå på arbetarklassens yttersta vänstra flygel, men jag skall veta att ta konsekvenserna av denna anklagelse, som jag vill fortfara att rikta ända till den dag, då herr Albert Jensen, ångerköpt och i botgörarens skjorta, gör avbön för sina stora försyndelser inför proletariatets revolutionära resning.

Herr Albert Jensen är för Skandinavien vad Hervé var för Frankrike, det stora typiska exemplet på att den anarkistiska ideologin är borgerlig till hela sitt väsen. Utgångspunkten för den kapitalistiske borgaren och anarkisten eller anarko-syndikalisten är olika, men ställda inför ett praktiskt prov blir resultatet detsamma. Dessa herrar anarkister kalla sig revolutionärer, säga sig bekämpa privatkapitalismen, men o ve – ringen sluts, och plötsligt finner vi dem i tider då arbetarklassen kämpar sin hårdaste kamp, hand i hand med kapitalisterna med front mot den kämpande socialistiska arbetarvärlden. Orden lyda radikala nog, men här gäller det gamla visdomsordet: "*av deras frukter skolen I känna dem*".

Borgerlig och anarkistisk ideologi möts

Det närmast liggande exemplet på att borgerlig och anarkistisk ideologi möts ha vi i dessa "*Svarta Fanor*". Dess artiklar och dokument (!) inflyter först i de Brantingska organen, och fortsätter så vandringen åt höger och alla från socialpatrioten till den ytterst reaktionäre sväljer det som gott stoff för angrepp på sovjetregeringen och använder sig av att det är en "syndikalist" som de fått till vapenbroder.

Herr Albert Jensen ser, liksom den gamle socialdemokratiska teoretikern Kautsky, inte sin uppgift i att kritisera den bankrutta kapitalismen, att stämpla den *vita* terrorn efter förtjänst, att kräva hämnd för de tiotusenden och åter tiotusenden arbetarliv som det kapitalistiska herraväldet krävt av oss, eller i att positivt delta i kampen för att störta detta i dess nuvarande avmattningsperiod. Nej, han känner det som sin livsuppgift att under sin tid, då en proletärrevolution kämpar i djupaste nöd för existens och utveckling, framträda som denna revolutions stora klandrare och kritiker. En utmaning utan like att dessa små profetior som herrar Jensen, Souchy m. fl. från avlägset liggande orter, utan att besitta ordentliga upplysningar om förhållandena i Ryssland, ty det finns väl ingen av de herrarna, som vågar påstå att de sitter inne med dylika, drista att upphöja sig till vägledare för revolutionen och vilja tillåta sig bestämma var denna mäktiga levande ström bör tillåtas flyta!

Men herrar Jensen, Souchy, Peter och andra anarkistiska profeter låta sig icke nöja med att kritisera, de sätter revolutionen på de anklagades bänk, himlar sig och upphäver hjärtskärande

skrin – utgående från rent borgerliga synpunkter – om den röda terrorn, som härskar i Ryssland, om diktatur, om minoritetsvälde, om tyranni, till väsen och anda fullkomligt lika de kapitalistiska skränhalsarna.

Några punkter där de är oeniga med oss

Och dock kan man av flera artiklar i herr Jensens tidskrift och i synnerhet av herr Souchys föredrag i Tyskland för de syndikalistiska fackföreningarna läsa sig till att dessa herrar i vissa viktiga huvudfrågor är eniga med oss andra. Man tycks vara klar i fråga om följande punkter:

Den ryska revolutionen var en *nödvändighet*, framtvungad av förhållandena; det bolsjevikiska partiet var *det enda parti*, som var i stånd att ta ledningen över den; detta parti har i kamp brutit ned och bryter alltjämt ned privatkapitalismen i Ryssland.

Därmed borde en *revolutionär* arbetarrörelses ståndpunkt vara given: *För och med* den ryska revolutionen.

Men vad gör anarko-syndikalisterna eller de fria kommunisterna eller vilket namn man nu vill ge herr Jensens riktning?

De faller in i den socialförrädiska-borgerliga körens jämmer i den kör, som, anförd av Branting-Borgbjerg-Scheidemann, oavlatligt sjunger på omkvädet: "Det har ju inte skapats något socialistiskt samhälle alls i Ryssland! Där härskar tvång, våld, centralisation", etc., etc.

Ett kommunistiskt samhälle skapas inte på en dag

Javäl, det har inte skapats något kommunistiskt samhälle i Ryssland, ty man skapar inte ett kommunistiskt samhälle från i dag till i morgon, ej heller på tre år, under vilka man måste offra sina bästa krafter i en kamp på liv och död mot inre och yttre fiender.

Men man har i Ryssland lagt *grunden* till en kommunistisk utveckling, såvitt denna är *avskaffandet av den privata äganderätten* och *införandet av samhällets gemensamma äganderätt*, och man har i Ryssland hjältemodigt kämpat för att bevara denna grund.

Under tre år har den första arbetarregeringen i världen kämpat i djupaste nöd mot den ring av fiender, som den förenade världskapitalismen dragit kring den för att kväva den. Vem som än i en sådan kamp faller det kämpande proletariatet i ryggen med att misstänkliggöra det och bistå dess fiender, han *är* kontrarevolutionär och skall inför arbetarklassen stämplas som en sådan, oavsett om han tillhör arbetarklassens högra eller vänstra flygel.

Herr Jensen bär inför den skandinaviska syndikalistiska rörelsen ett stort ansvar. Så gott som från revolutionens första dag ställde han sig mot denna.

Han bodde på den tiden i Danmark, jag tror som flykting från Sverige på grund av ett mindre straff för antimilitaristisk propaganda.

Jensens borgerligt pacifistiska antimilitarism

I fullständig samklang med redaktör Jensens hållning till den proletära revolutionen står hans borgerligt pacifistiska antimilitarism, som bringar honom att fördöma upprättandet av en röd arbetararmé, men som t. ex. inte förhindrade honom att under världskriget allvarligt tänka på att anmäla sig som frivillig på ententens sida för att hjälpa den demokratiska principen till seger över den tyska byråkratin.

Han förverkligade inte denna plan, men då den ryska revolutionen i sin kamp om liv och existens vände samma vapen mot borgerskapet som detta använt mot proletariatet, då tvingar samma demokratiska anda honom att taga pennan i hand, och i *Solidaritet* såg den ena artikeln efter den andra dagen; de innehöll de skarpaste angrepp mot den ryska revolutionens ledande män och förde de vanliga fadda, borgerliga beskyllningarna till togs. Samma var förhållandet vid möten, som den revolutionära rörelsen på den tiden höll med Jensen som talare. Denna propaganda har i Danmark, där revolutionära arbetare önskar skapa en arbetsduglig enhetsfront, vållat mycken förtret, och ännu lider vi därav.

Och när jag nu betraktar herr Jensens verksamhet i Sverige som redaktör för ovannämnda tidskrift och därtill lägger den kännedom jag under hand fått om åtskilliga ting, syns det mig som om herr Jensen valt den ur revolutionär synpunkt föga avundsvärda lotten att sitta som ansvarslös, samvetslös kolportör av alla möjliga sladderhistorier om Sovjet-Ryssland.

Lika lättsinnigt som Kautsky publicerar lögnen om kvinnornas, de ryska, socialisering, lika lättsinnigt publicerar herr Jensen lögnerna om Krapotkins armod och om massavrättningar.

Jensen som lättsinnig och samvetslös kolportör

Och låt mig nämna ett exempel, hämtat ur min egen personliga erfarenhet, på hur oerhört lättsinnigt och samvetslöst herr Jensen kolporterar ut historier utan att först ha genom en undersökning skaffat sig någon som helst garanti för deras riktighet.

En av de ledande männen i Fackoppositionens Sammanslutning kom en dag till mig och sade:

– Jag har nyss kommit hem från Tyskland, och där omtalade de tyska syndikalisterna för mig, att de genom Albert Jensen i Sverige hade fått ett meddelande att deras representant i Ryssland, Souchy, hade blivit kvarhållen där. Vet du något därom?

Jag svarade:

– Souchy (som förresten i Ryssland kallade sig *Stürm*, varför vet jag inte) bodde på samma hotell som vi andra och syntes vara mycket tillfredsställd med den stora gästfrihet som Sovjet-Ryssland hade visat honom. Han fick tillträde till kongressen, ehuru hans mandat inte var i ordning. Då jag reste hem tänkte Souchy ännu inte på någon resa. Jag antar att man inte har kunnat skaffa honom i väg förr, det finns ju många delegerade kvar i Ryssland.

– Nej, svarade man mig, han kvarhålls mot sin vilja. Albert Jensen vet det.

Och denna historia cirkulerade mellan svenska, tyska och danska syndikalister och väckte stor förargelse mot den "tyranniska" sovjetregeringen.

Omkring 14 dagar efteråt stod samma man hos mig och meddelade:

– Souchy är här i Danmark, han har varit hemma i Tyskland och är nu på väg till Sverige.

– Vad för något, sade jag, han är ju i fängelse i Ryssland!

– Ånej, svarade mannen, det var bara prat och ingenting att rätta sig efter.

Jag vill inte förneka, att jag for upp i vrede och förklarade:

– Då är denna Souchy, eller Stürm, också en eländig slyngel. Belönar han den ryska regeringens gästfrihet med att publicera grundlösa antaganden, som kunna användas som angrepp

på den av dess fiender? Och Albert Jensen är inte ett hår bättre, då han utan att undersöka övertar kolportörens roll!

En annan svensk syndikalist som "sanningsvittne"

Ett annat exempel på detta kolportagesystem:

Den 21 november 1920 höll Fackoppositionens Sammanslutning kongress i Odense. En representant för Sveriges Arbetares Centralorganisation i Sverige, John Andersson, var närvarande.

På mötet fördes en mycket allvarlig diskussion om möjligheten av att skapa en revolutionär enhetsfront mellan Fackoppositionens Sammanslutning och Kommunistiska Partiet i Danmark. I denna diskussion deltog också Andersson. Han angrep sovjetregeringen, och följande uttalande gjorde starkt intryck på församlingen:

Jag anser Marie Nielsen vara en ärlig och sanningskär människa, men hon har blivit förd bakom ljuset i Ryssland. Så var till exempel jättedemonstrationerna, som hon framvisar bilder av, en konstprodukt. Arbetarna blev genom *hot om straff* tvingade att besöka möten och demonstrera. Efterhand meddelade han ytterligare kongressdeltagarna, att man till och med tvingade *fångarna i fängelserna* att vara med och fylla ut massmötena och demonstrera sin glädje över sovjetrepubliken. Dessa historier cirkulera nu bland Fackoppositionens Sammanslutnings medlemmar.

Andersson hade i sitt tal angivit cirka 50 från Ryssland hemvändande arbetare som källa för sin visdom. Under första paus gick jag bort till honom och sade:

– Vill du här på fläcken nedskriva åt mig denna nedriga beskyllning mot sovjetregeringen och likaledes alla namn på dina meddelare, jag vill försöka undersöka saken.

Jag fick förklaringen, och det var att *en* människa, Axel Karlsson, hade på ett offentligt möte utslungat beskyllningen. Det var allt.

Dylikt tillåter man sig verkligen i herr Jensens krets! På så lösa grunder slungar man en så lumpen anklagelse mot sovjetregeringen. Herr Jensens krets kommer inte långt efter dem som berättar om människofingrar i soppan, om bolsjevisterna som människoätare. Och det var dessutom inte i en vanlig krets utan på en syndikalistisk kongress, på vilken för den revolutionära rörelsen i Danmark viktiga beslut skulle fattas!

För mig är detta

kontrarevolutionär verksamhet av renaste vatten

Jag gör inte SAC i Sverige ansvarig för dess representanters uppträdande. Jag vet att bland Sveriges syndikalister finns många, många uppoffrande revolutionära krafter, vilkas hela diktan och traktan går ut på att främja den sociala revolutionen, som är i anmarsch runt om i världen och som skall öppna vägen till proletariatets frigörelse. Men jag vet också med visshet, att dessa krafter inte ska misströsta på grund av den hjältemodiga kamp som förs i Ryssland mot kapitalismen och av den hjältemodiga skaran, som leder densamma. De ska med vrede vända sig mot dem som smädar och smutskastar den ryska revolutionen. Herr Albert Jensen kommer inom kort att bli en ensam man.

Angående anarko-syndikalisten Souchys meddelanden till herr Jensens tidskrift vill jag endast säga:

Den mycket unge, naivt filosoferande mannen har öst *ur mycket grumliga källor* och det vill till en fräck panna för att som "revolutionär arbetare" komma med dylika påståenden som denna. Uttalanden från danska *borgare*, såsom läkarna Martiny och Eitved, som under långa tider för "Röda korsets" räkning färdats i Ryssland, bildar genom sin objektivitet en behaglig motsättning till herr Souchys utgjutelser. Hans redogörelse för de organisatoriska och ekonomiska förhållandena i Ryssland vittnar kraftigt om att han har mycket lite kännedom om det ämne han behandlar och att han inte har det ringaste begrepp om vad som försiggår i Ryssland.

Souchys skändliga lögner om Sovjet-Ryssland

Denne unge man, som i månader var sovjetregeringens gäst, som man ändå gav extra förplägnad, medan han studerade språk och hos kontrarevolutionära element samlade stoff mot samma regering, är för obetydlig för att någonsin bli ställd till ansvar för sitt ansvarslösa sladder. Hans skrivelser kommer att hamna i den dypöl där redan hundratals skrifter av samma art vilar.

För ett enda uttalande kunde jag nära en önskan att personligen ställa herr Souchy till ansvar, och det är den fräcka, skamlösa lögn, att i Ryssland finns barnfängelser och att bolsjevikerna själva öppet erkänner detta.

Detta är en oförskämdhet, en skändlighet, som finner sin like blott i borgarnas upplysningsverksamhet om Ryssland.

Herr Souchy har ju så väl sett sig om i Ryssland! Men då kan väl inte gärna de tusentals goda barnhemmen i de exproprierade villorna, där tiotusentals fattiga barn växer upp under förhållanden, som på ingen annan plats i världen kommer arbetarnas barn till del, ha undgått hans uppmärksamhet?!

Några av dessa villor bebos av moraliskt defekta barn, som i Ryssland inte behandlas som förbrytare utan som sjuka.

Det mäktiga upplysningsarbete, som i Ryssland utförs både bland vuxna och barn, kan väl heller inte ha undgått den skarpsynte herr Souchy?

Och dessa människor tillåts pryda sig med titeln revolutionärer!

Sannerligen – Ryssland har skäl att utbrista:

Herren bevare oss för våra vänner, fienderna klarar vi nog själva!

Danmark, 2 januari 1921.

SVENSK SYNDIKALIST GRUNDLIGT AVBASAD I KÖPENHAMN

Axel Janssons försök att spela ut Anton Nilson mot bolsjevikerna tar ett snöpligt slut

Marie Nielsen fortsatte polemiken i Folkets Dagblad Politiken den 11–12 februari 1921.

*

Köpenhamnsbrev till Politiken från Marie Nielsen

Fackoppositionen i Köpenhamn hade den 31 januari diskussionsmöte, varvid Axel Jansson från Sverige höll inledningsföredrag över ämnet "5 månader som arbetare i Ryssland".

Talaren, som kallar sig syndikalist och revolutionär, höll ett 1 ½ timmes långt antibolsjeviskt föredrag enligt bästa borgerliga mönster. I föredraget saknades endast historien om människofingrarna i soppan; men den vill ju inte ens borgarna längre kännas vid.

Anförandet var ett sammanflätat hopkok av 1/10 egna erfarenheter från en större arbetsplats i Ryssland och 9/10 uppkok på borgerliga, Ditmannska och Axel Karlssonska artiklar.

Vi fick, för gud vet vilken gång, höra, att yttrandefriheten undertrycks i Ryssland, att "revolutionärer" fängslades och avrättades, att det ej existerade någon proletär diktatur, utan en partidiktatur. Partiet var så byråkratiserat, att det blott fanns 70 000 ärliga arbetare kvar i det (Ditmann). Nu hade man till och med funnit ut en ny djävulsk metod att hålla massorna utom partiet och allt inflytande; i det man hade mycket stränga regler för upptagande och ålade partimedlemmarna plikter som inte alla kunde bära. Sålunda hade Anton Nilson måst genomgå prov i 1 ½ år innan han blev medlem. Av den klick, som ville behålla makten i egna händer var Lenin helt säkert en ren idealist, och han levde som en spartan, men Vorovskij var en lebeman, som med sin familj disponerade över sju rum och kök. Sådana som han fanns det många. Matransonerna fördelades orättvist, märkvärdigt nog meddelade han, att sovjetfunktionärerna fick de minsta ransonerna, men det var väl av misstag, ty senare talade han om lebemännen i Kreml. En man som Krapotkin lät man svälta, och de nedriga vänstersocialisterna i Sverige hade varit nog råa att sätta sig emot en insamling över hela landet för den stackars mannen. Arbetarna hade varken arbetsfrihet eller organisationsrätt. De blev kommenderade till bestämda arbetsplatser; uteblev de från arbetet straffades de. Lönen var liten, priserna svindlande höga. Penningsystemet hade bragts till kaos, tack vare den stora sedelmängd som trycktes. (Souchy). Driftsrådssystemet var avskaffat, i stället hade trätt direktörer. All makt var samlad i Moskva. Fackföreningarna var fullständigt byråkratiserade och demoraliserades genom 400 000 funktionärer. Lögnen om de påtvingade massdemonstrationerna serverades åter i en något anorlunda form än förut. Det verkade överväldigande, då han förklarade att omsorgen för barnen i Ryssland var det vackraste man kunde tänka sig, och ännu mera överväldigande och komiskt verkade det, då han efter detta alltigenom kontrarevolutionära föredrag uppmanade till att sluta upp kring den ryska revolutionen och vara med om att bryta blockaden mot Ryssland.

Ett fåtal av åhörarna applåderade efter föredraget, men den största delen bröt ut i indignerade fyrop.

Christian Christensen, Solidaritets redaktör, fick ordet.

Jag har varit i Ryssland, men jag har sökt att från arbetarsynpunkt studera och förstå den ryska revolutionen, sade talaren. Jag ser nu, att man kan leva och arbeta i Ryssland utan att förstå den mäktiga rörelse som brutit ner det kapitalistiska systemet och kämpar för att bygga upp ett nytt samhälle.

Vi ungsocialister framträder som stränga kritiker av denna rörelse och dess ledare, emedan den under loppet av tre år, under vilka revolutionen kämpat i djupaste nöd för sin blotta existens, inte har nått fram till ett fullkomligt vackert och harmoniskt kommunistiskt samhälle.

Vi som levt och agiterat bland arbetarna under snart en mansålder, vet vilken ohygglig makt den kapitalistiska ideologin ännu har över arbetarna och vet hur liten den socialistiska samhällsförståelsen är, vi ska glädjas om vi inom loppet av 50 år kunnat nå det samhällsmål vi eftersträvar, och om vi genom tre generationer kan fullborda den hjärnornas revolution, som är den psykiska betingelsen för att kommunistiskt samhällsliv.

Den ryska revolutionen har använt gigantiska krafter, men inte heller den kan göra underverk. Utvecklingen kräver sin tid.

Man har i Ryssland under diktaturens tid centraliserat makten, och detta strider mot våra syndikalistiska principer. Nåväl – i 20 år har jag nu arbetat efter federalistiska principer, och jag har erfarit, att det trots alla sköna teorier och trots alla ansträngningar för att få massorna med i direkt aktivitet alltid blev de få, de enskilda initiativtagarna, som blev rörelsens ledare och som faktiskt hade makten i sina händer. Ingen av er i FS kan neka till att denna framställning är sann. Ska vi då, när en teori har visat sig vara falsk, det oaktat hålla fast vid den? Har det visat sig nödvändigt för oss att under en fredlig period praktisera centralismen, hur mycket mera är det då inte nödvändigt att använda den under revolutionens genombrott, under inbördeskrigens period.

Jag och många här med mig erkänner nödvändigheten av diktatur under övergångsperioden från kapitalismen till kommunismen.

Att diktaturen vänds mot en del av själva arbetarklassen, *kan* dessvärre bli nödvändigt.

Jansson kritiserar att det i Ryssland existerar straff för den arbetare, som uteblir från arbetsplatsen. Men var och en av er måste veta, att om det gäller för det kapitalistiska systemet att ökad arbetsprestation är nödvändig, så gäller detta i ännu högre grad för den sociala revolutionen. Dess seger och utveckling är beroende av att samhällsmedlemmarnas primitiva fysiska krav på mat, dryck, läder, bostäder etc. tillfredsställs. Då kan en äkta revolutionär socialistisk paroll komma att lyda på – inte 9 timmars arbetsdag utan *16 timmar*. Under denna kritiska situation är det, förutsatt att revolutionen lyckligt ska genomföras, varje arbetares *plikt* att spänna muskler och senor till det yttersta, att försaka alla personliga önskningar och krav, att offra det högsta, sitt liv, om så krävs. Har arbetaren i släktled kunnat träla för kapitalismen under de uslaste villkor, kan han väl en kort tid lida och offra för sin egen befrielses skull. Under en social revolutionsperiod måste disciplinen på arbetsplatsen på det strängaste upprätthållas. Det är en huvudbetingelse för revolutionens segerrika utgång att detta sker, och det är en av arbetarnas huvuduppgifter att handha denna disciplin. Finns det arbetare som inte förstår sin revolutionära plikt, utan saboterar arbetet, då blir våld lika nödvändigt mot dem som mot den saboterande överklassen.

Jansson anklagar bolsjevikerna för blodskuld mot syndikalister, anarkister, socialrevolutionärer och mensjeviker. Kan Jansson förneka att nämnda kategori deltagit i attentat och kontrarevolutionära sammansvärjningar? Möjligen vad angår syndikalisterna, varav det inte lär finnas några i Ryssland. Jag känner i varje fall inte till någon rysk syndikalistisk organisation. Av vilken orsak ungsocialisterna så ivrigt tar parti för mensjeviker och socialrevolutionärer är inte lätt att förstå. De motsvarar dock våra socialpatrioter och borgerligt radikala. Vi här i Danmark skulle i varje fall nödgas vidta våra föranstaltningar för att under en social revolutionsperiod värna oss mot förräderi från den sidan, liksom man gjort i Ryssland. För övrigt har de socialrevolutionära på sin sista kongress själva ivrigt protesterat mot att bli ställda i motsats till bolsjevikerna.

Anarkosyndikalistén Souchy, de tyska syndikalisternas representant vid Moskvakongressen, har i vittnens närvaro uttalat till mig: De idéella anarkisterna förföljas inte i Ryssland. Den store anarkistiske teoretikern Krapotkin levde i fred i närheten av Moskva, där Souchy upprepade gånger besökte honom. Han önskade inte lämna landet, ty han ville dö hemma. Däremot uttryckte en av hans döttrar sin önskan att ta mot inbjudningen från Sverige.

När jag, sade Christensen, med avsky vänt mig mot en insamling till Krapotkin, är det inte emedan jag inte unnar den store kämpen det bästa möjliga, utan emedan jag uppfattar hela kampanjen som en aktion iscensatt inte för att hjälpa Krapotkin utan för att skada sovjetregeringen.

Djupt vill jag beklaga, om det är sant, att driftsråden upplösts och ersatts av direktörer. Dock kom Jansson att ofrivilligt själv ange skälet för att en sådan omgestaltning kunde vara nödvändig. Han meddelade: Produktionen sjönk under driftsrådets ledning.

Produktionen sjönk! – Vet ni vad det betyder under denna kamp på liv och död? Revolutionens undergång. För övrigt har driftsråden ännu inte spelat ut sin roll i Ryssland, och jag förbehåller mig att ha min egen åsikt i frågan tills närmare upplysningar föreligger.

Anekdoten om de 400 000 fackföreningsfunktionärerna vill jag ha bekräftad från annat håll, innan jag tror den, de ryska arbetarna är säkert inte idioter. På samma sätt ställer jag mig till de påtvingade massdemonstrationerna.

Janssons kritik över penningförhållandena i Ryssland, vittnar om att han inte har det minsta begrepp om socialekonomi. Jag anser det vara ett hedersnamn för Lenin att bli kallad "den store falskmyntaren" av Västeuropas kapitalister. Ett väl dolt falskmyntarband här i landet till hjälp för nationalbanken skulle säkert vara ett gott medel fram mot det sociala sammanbrottet. Den som inte kan se att det för ögonblicket i Ryssland försiggår en utveckling från penningsamhälle till ett penninglöst samhälle, han bör inte tala om de ryska förhållandena.

Vem nekar till att det hos den ryska revolutionen finns brister och fel; men detta berättigar ingen arbetare att ställa sig på borgarnas sida i kampen mot den, och en evig skam är det, när så kallade revolutionära arbetare gå i reaktionens tjänst och leverera angreppsstoffet mot Sovjet-Ryssland.

Blott genom att ge arbetarna tron på revolutionens befriande makt och dess förmåga att skapa lyckligare förhållanden i samhället, finns det någon möjlighet att göra arbetarna mogna till revolutionär handling; men ni dräper genom er småaktiga kritik tron i arbetarnas hjärtan.

Sålunda kommer ni antingen ni medvetet velat det eller ej *att verka kontrarevolutionärt*.

Ett kraftigt och långvarigt bifall hälsade Christian Christensen, då han slutade.

En lång rad talare hade därefter ordet, bland dem Marie Nielsen, som bl. a. yttrade:

Jag har träffat två svenska arbetartyper i Ryssland. Den ena representerades av Amaltheamannen Anton Nilson. Han kom till Ryssland under det hårdaste hungeråret, då barn och gamlingar, ja t. o. m. kraftiga arbetare, mejades ner av hungern. Då var det ovanligt svårt att leva i Ryssland. Man Anton Nilson tog stöten. Han svalt med de svältande, så att han inte var i stånd att genomföra sin utbildning till flygare på grund av undernäring. Han tjänade, efter Janssons utsago, i 1 ½ år för att bli medlem av det kommunistiska partiet, för att få lov att bära de tunga bördor, som vilar på detta. Han sade till mig: "Tillbaka till den fria utsugningen i Västeuropa? Nej, det vill jag inte. Jag tar hellre stöten här, och hoppas på att *det är här, som det nya skall skapas.*"

Så talar och handlar en alltigenom revolutionär natur.

Den andra typen mötte jag i herr Janssons person. Tre à fyra månader hade han arbetat på en större arbetsplats med soldatransoner. Ändå svalt han, och med känslan av att vara mätt försvann mod och revolutionärt sinnelag. I Moskva mötte jag honom och ett par andra ynkliga figurer, de tiggde de norska delegaterna om att skaffa dem hem till de kapitalistiska köttgrytorna igen. De fick strax tillåtelse av sovjetregeringen. I Ryssland har man nu för tiden bruk av *män*.

Fysiskt har herr Jansson inte kunnat uthärda den hårda kampen i det revolutionära Ryssland, och hemkommen har det stigit honom åt huvudet att han varit där. Det vittnar om en låg karaktär att han nu reser Skandinavien runt och håller kontrarevolutionära föredrag, varigenom han är med om att fördröja den tidpunkt då den västeuropeiska arbetarklassen genom handling skall komma sina hårt kämpande ryska bröder till hjälp. Herr Jansson och ungsocialisterna över huvud taget må inte tro att de befria sig från stämpeln kontrarevolutionärer genom att söka dra en skiljelinje mellan revolutionen och människorna som gör den. Denna skillnad går ej att dra, och en kritik som den omnämnda *är* och *förblir kontrarevolutionär*.

Även Thøger Thøgersen brännmärkte på det kraftigaste ungsocialisternas agitation i tal och skrift som kontrarevolutionär.

Av de följande talarna sökte Storgaard och Emil Manus försvara Jansson, men deras inlägg var mycket svaga. Samma var förhållandet med Janssons slutanmärkningar. Helt ynkligt våndades han under den hårdhänta behandling han varit utsatt för. I Sverige hade vänstersocialisterna varit mycket mildare mot honom, ja, i Malmö hade de till och med tackat honom för föredraget.

Mötesdeltagarna hörde tysta på hans ömkansvärda föredrag.

Herr Jansson kommer säkert ej att så snart igen hålla föredrag för oss otacksamma.

HÖGERSYNDIKALISTERNA OCH KOMMUNISMEN

Kritiken mot syndikalism, anarkism och ungsocialism ledde till en insändare från Karl Nilsson, Dalslands-Bohusläns distrikt i Ungsocialistiska partiet. Nilsson ställde ultimatum: "att Z. Höglund bevisar vilka av de syndikalistiska 'ledarna' som är arbetarnas förrädare och vid vilket eller vilka tillfällen ha de förrått arbetarna?" Tidningen lät följande artikel av Marie Nielsen vara "ett svar även från vår sida utöver vad vi tidigare skrivit i saken".

Vilka är förrädarna?

Dalslands och Bohusläns syndikalister har med anledning av uttalanden på den kommunistiska kongressen riktat denna fråga till det kommunistiska partiet.

Jag, som själv är revolutionär syndikalist och jämväl erkänts av den svenska syndikalistiska pressen som en ärlig kämpe för proletariats frigörelse, anholder om att i Politikens spalter få svara på denna fråga.

Jag vill då först teoretiskt svara på frågan: *Vilka är förrädarna mot arbetarklassen?*

Förrädare är den arbetare och arbetarledare som under pågående kamp mellan arbetarklass och bourgeoisie, vare sig denna kamp består i strejk eller strid med blanka vapen, medvetet söker försvaga den kämpande arbetarklassen genom att misskreditera kampen i arbetarnas ögon och därigenom förhindrar arbetargrupper att stödja de kämpande. Det är även en given sak, att den arbetare eller arbetarledare, som ger borgarklassen vapen i händerna mot en kämpande grupp arbetare förräder sin klass intressen.

När frågan överhuvudtaget har dykt upp i samband med SAC, så är det blott på grund av SAC:s märkvärdiga ställning till hela den revolutionära världssituationen.

Att många av de enskilda medlemmarna i SAC är goda, trofasta revolutionära arbetare, känner jag väl till. Jag har varit i tillfälle att sätta mig in i de förhållanden under vilka de svenska syndikalisterna kämpat för att förbättra de svenska arbetarnas villkor, och jag vet att de utan fruktan burit förföljelser och hänsynslöst satt tro till sin egen kraft, sin egen person, när det gällt arbetarklassens intressen.

Men jag vet också att en del av ledarna inom SAC *förråda* arbetarklassens intressen genom sin nuvarande politik.

Ställningen till den ryska revolutionen är här det avgörande.

Den ryska revolutionen är den första bräschan i de kapitalistiska befästningsverken. Den ryska revolutionen är en dödsstöt mot det rådande kapitalistiska systemet. Därför samlade den ryska revolutionen och dess ledande parti, kommunisterna, all världens kapitalisters hat emot sig. I tre och ett halvt år kämpade den ryska revolutionen en förtvivlad kamp för sin existens mot en värld av fiender.

Vad gjorde nu SAC och dess huvudorgan *Syndikalist* för att stödja de ryska kamraterna i denna hårda kamp?

Syndikalist (och den s. k. *Röda Fanor*) har

oräkneliga gånger förrått de ryska arbetarnas intressen,

i det att den låtit personer av Albert Jensens och John Anderssons art tumla om i tidningens spalter med smädeartiklar över Ryssland och förvrängda och oriktiga framställningar av den ryska revolutionen. *Syndikalist* har saboterat den ryska revolutionens seger genom att utså misstro mot densamma i svenska arbetares hjärtan, och den har levererat material till den ryska revolutionens fiender.

Kommunistiska Internationalen, född av den segerrika ryska proletära revolutionen är världsrevolutionens klappande hjärta.

I en tid som vår, när klasskampen befinner sig på sin högsta punkt, den sociala revolutionens period då det blivit till en bjudande nödvändighet att samla det genom socialpatrioternas förräderi splittrade proletariatet, är det förräderi mot sitt eget land, ja, mot hela världsproletariatets intressen, att smäda, skända och misskreditera den revolutionära Internationalens strävanden och appell till massorna som revolutionär samling.

Menige man bland syndikalisterna har mer än en gång – på förfrågan därom – svarat att de inte betraktar Albert Jensen som representant för deras åsikter, och att *de* önskade stå solidariska med den ryska revolutionen; men de kan dock inte undandra sig ansvaret för SAC och dess organ.

SAC är som organisation skyldig, när det låter representera sig vid danska syndikalisternas kongress av en sådan man som John Andersson, som förde till togs rent lättfärdiga historier om Ryssland, för att förhindra bildandet av en revolutionär enhetsfront i Danmark. Och den är skyldig när den låter en person sådan som Axel Jansson resa runt bland sina organisationer och hålla anti-bolsjevikiska föredrag.

Av hela världens syndikalister är SAC. i Sverige och Freie Arbeiterunion i Tyskland de enda, som i fiendskap vänt sig mot den ryska revolutionen och Moskva-Internationalen, och i båda dessa länder kan man konstatera att de meniga arbetarna längtar efter en enig front med den ryska revolutionen

men ledarna ställa sig hindrande i vägen.

Och detta oaktag dessa teoretiska ledare ej kan visa dem någon väg, på vilken de kunna föra sin kamp i framtiden.

Freie Arbeiterunion blev på den av unionen sammankallade internationella kongressen tvingad att intaga samma ställning som de övriga syndikalistiska organisationerna och beslöt att låta sig representeras på den fackliga kongressen i Moskva 1920. Syndikalisterna har i många lokalorganisationer samarbetat utmärkt med kommunisterna men likafullt kan danska *Social-Demokraten* skriva följande i en artikel den 10 april:

”Den tyska tidningen *Der Syndikalist*, som är organ för Tysklands syndikalistiska fackföreningar, vänder sig i en artikel med överskriften ’Die Schrittmacher der Reaktion’ mot de kommunistiska upptågen.

Vi ska omtala hur det förhåller sig. Syndikalisterna har absolut intet att göra med mars-upproret 1921.⁴ Hela denna aktion är det synnerligen misslyckade kommunistiska partiets verk. Detta parti handlar efter anvisning och på befallning av Moskva, som på alla sätt vill försöka att rota sig fast bland de tyska arbetarna. Trots de miljoner och åter miljoner som ryska regeringen levererat till kommunistiska partiet kan Moskva dock inte finna något säte i Tyskland. Nu skulle äntligen genom ett maktspråk från Moskva den ryska metoden tillämpas på Tyskland. Revolutionen skulle 'göras' i Tyskland. Ett företag så vansinnigt, att det kan anses för länge sedan avvisat av varje arbetare som känner sig vara socialist.

Vi måste vidare säga några sanningar som måste erkännas av alla arbetare, även om de är splittrade i många partier eller fackföreningar: Aldrig någonsin levde den tyska arbetarklassen under så förhållandevis fria politiska förhållanden som under de sista månaderna. Församlings- och pressfriheten var oinskränkt. Tyskland hade blivit ett hemvist för alla länders politiska flyktingar. Här kunde de röra sig oantastade. Och även om vi i Tyskland hittills näppeligen kunna uppvisa en politisk eller ekonomisk revolution så måste vi dock fastslå att väl knappast något land i världen kan uppvisa en så stark andlig revolution.

I mellersta Tyskland höll den gröna polisen sitt intåg. Naturligtvis är det arbetarnas rätt att värja sig häremot. Det gjorde också arbetarna i nämnda område. Kommunistiska partiets nya ledare Brandler, Stöcker, Böttcher, Ernst Meyer, Wegman och Sievers, dessa människor utan ansvarskänsla och med mikroskopiska hjärnor började i *Rote Fahne* en upphetsningskampanj som trotsar varje beskrivning. Tidningen förde ett språk, som gjorde dess arma läsare alldeles utom sig då det uppfordrade till alla slags skändliga dåd och dumheter. Den underjordiska illegitima organisationen måste naturligtvis dra alla tvivelaktiga kretsar till sig."

Därefter använder hr Borgbjergs organ denna artikel till ett ilsket angrepp dels på Tysklands kommunister, dels på danska kommunister och syndikalister, som under den sista arbetskonflikten stått fullständigt eniga för att förhindra att de danska arbetarna får huden alldeles avflängd. Jag tillåter mig att stämpla artikeln i *Der Syndikalist* (såvida den blivit riktigt återgiven) som *förrädisk* mot arbetarklassens intressen. På det skamligaste förrädisk är den också, då den anser att aktionen var nödvärn mot besättandet av mellersta Tyskland med polis.

Men liksom *Social-Demokraten* här använder *Der Syndikalist*, har den än oftare använt *Röda Fanor* och *Syndiklisten* och än mera, våra mest konservativa tidningar har öst ur samma källor, när det fattades dem material för deras angrepp mot Ryssland.

Det är synd att inte de svenska syndikalisterna får se de danska reaktionära tidningarna med Albert Jensens artiklar i.

De skulle säkert vid åsynen härav inse, att det inte är arbetarnas intressen som här tillvaratas.

I Amerika drev svensken John Sandgren anti-bolsjevikisk propaganda i Albert Jensens stil i IWW:s huvudorgan *One Big Union*, men IWW ansåg hans framfart skadlig och avlägsnade honom.

Vill SAC inte bli ett med Albert Jensens organisation mot ryska revolutionen, får den följa IWW:s exempel och stänga tidningens spalter för honom.

⁴ Om detta, se [Den tyska revolutionen – Märzaktion](#), av Pierre Broué och (dokument) [Vår väg – Mot kuppmentaliteten](#) av Paul Levi. – Red

Och vill de enskilda syndikalisterna verkligen ställa sig solidariska med den ryska revolutionen och delta i den kommande kampen för arbetarklassens befrielse, då bör de sörja för, att SAC blir representerat vid den fackliga Moskva-kongressen, inte genom de teoretiska ledarna som har förätit sig på den borgerliga ideologins spis men av män ur arbetarnas egna led. Då blev det möjligt för oss att snart hälsa SAC hjärtligt välkommen i den stora revolutionära enhetsfrontens linje.

Det skulle bli en härlig tid, den dag den inbördes striden inom den revolutionära rörelsen upphörde och vi i enighet och styrka kunde vända oss mot vår gemensamma fiende: kapitalet.

Folkets dagblad Politiken 20 april 1921

ARBETARKLASSENS INTERNATIONELLA FESTDAG

Den här artikeln publicerades i Revolt 1921. Revolt var det kommunistiska partiets och ungdomsförbundets 1:sta majtidning.

*

Första maj är arbetarnas internationella festdag, skapad därtill av dem själva. Genom en mänsklig ålder från 1889 till våra dagar – har arbetarna på denna dag räckt varandra händerna över landgränserna med löfte om broderlig solidaritet. I taktfast marsch till tonerna av *Internationalen* steg världsproletariatet opp under socialismens röda kampfanor. Det demonstrerade sin organisatoriska styrka och sin revolutionära vilja och borgarna såg med fruktan på de med åren växande massorna.

Men då opportunisten gjorde sig bred inom de socialdemokratiska partierna miste de internationella demonstrationerna i styrka och glans. Det socialistiska samhällsmålet sköts så långt ut i det fjärran att arbetarna näppeligen längre kunde skönja det. Krafterna lades i ett reformarbete inom nationell ram, och det internationella broderskapet hänvisades till festtalarna, som använde sig av det vid högtidliga tillfällen; det vill säga, det miste all realitet och blev blott en fras.

Under denna utveckling sloknade arbetarnas intresse för majdemonstrationerna, de röda fanorna blev väl fler och fler, men de som flockades under dem tynade ynkligt bort.

Opportunismens sista konsekvens drogs av världskriget 1914. Med borgfredens inträdande, med II Internationals fullständiga sprängning, var det naturligtvis till ända med de internationella majdemonstrationerna. Socialpatrioterna i Tyskland, Frankrike, England, Belgien och andra länder kunde dock inte, samtidigt med att de stödde var sin kapitalistiska regering i kriget "intill dess bittra slut", appellera till den internationella solidaritetskänslan hos arbetarna!

Enkelt principfasta partier, som det ryska och det italienska, som hade vänt sig skarpt mot det imperialistiska kriget, sökte ständigt att utnyttja första maj till att väcka det internationella proletariatet. Men den internationella förbindelsen var bruten.

Det blev den ryska revolutionen som åter skulle ge första maj sin festliga glans och sina härliga uppgifter tillbaka.

Den segerrika ryska revolutionen har med ett slag tillintetgjort alla de av opportunisterna och revisionisterna uppställda betraktelser över möjligheten av att genomföra en social revolution, och har ryckt oss vårt fjärrbelägna samhällsmål så handgripligt nära att det har blivit en nutidsuppgift för oss, det nu levande släktet, att verkliggöra det. Vi som nu vandrar under de röda fanorna och skådar in i det förlorade landet, vi vill också ta det i besittning.

Därmed har första maj som arbetarnas internationella festdag åter fått innehåll och mening.

I Ryssland, i arbetarnas eget rike, formar första maj-dagen sig till en storstilad och gripande demonstration för segrarna som är vunna, för segrarna, som skall vinnas, för världsproletariatets eniga och starka front mot världskapitalismen till den sociala revolutionens genomförande, för världens förenade sovjetrepubliker som grundlag för en kommunistisk utveckling.

Det ryska folket har genom den hårda revolutionskampen mot sin egen bourgeoisie befriat sig från den kapitalistiska nationalidéns föreställningar, det tänker i långt högre grad internationellt än något annat folk i världen. Det är ganska klart bevisat att dess fiender må bekämpas internationellt och att dess hjälptrupper endast finns i det internationella proletariats led.

Den främmande som kommer till Ryssland och närvar vid arbetarnas möten märker det strax.

Sången, *Internationalen*, har i Ryssland blivit nationalsång. Tusenhövdade församlingar sjunger den som ur ett enda bröst. Ingen man eller kvinna blir sittande när tonerna av arbetarnas internationella kampsång ljuder, stående stämmer alla in i den mäktiga melodin. Som ett väldigt brus fyller sången rummet, och man lyfts, bärs och dras oemotståndligt av denna väldiga påminnelse om solidaritetskänslan, man glider in i de sjungandes krets, man blir ett med den.

Varför känner man sig skamsen på sitt eget lands vägnar, varför är *Internationalen* som kamratsång alltid ett fiasko? För det första att ingen kan texten och de få som kan den sjunger i stor hast första och sista stroforna för att man hastigt skall bli färdig. Ingen höghet eller högtid som sporrar.

I Ryssland sjunger och spelar småbarnen sången på gatan och den tonade oss brusande till mötes från var barnförsamling vare sig det var hem, skola eller teater. Den hör uppenbart med till barnens uppfostran där.

År 1918 var det första gången som arbetarna i Ryssland samlades till majfest efter den fullbordade proletära revolutionen.

Den firades med fullständig arbetsvila och i otaliga tusenden flockades arbetare och soldater i broderlig förening under de röda socialistiska fanorna och banéren, åter och åter genljöd där det av Karl Marx instiftade kampropet: *Proletärer i alla länder, förenen eder!*

Hur ofta har icke denna paroll tanklöst utslungats som en agitationsfras, men här på dessa banér har de liv, betydelse. Det var det kämpande ryska folket, som utsträckte sin hand mot västerns arbetare och sökte och erbjöd hjälp i den hårda kampen mot världskapitalismen.

Längtan efter att få förbindelse med sina enda naturliga allierade, Västeuropas proletariat, har varit utomordentligt stor i det ryska folkets hjärta.

Det har måst kämpa mot en värld av yttre och inre fiender och mot berg av ekonomiska vanskligheter och ofta har det varit undergången nära. Det föddes då ganska naturligt i de kämpandes hjärtan denna ständigt återkommande bön: Måtte Västeuropas proletärer snart komma oss till hjälp!

Denna längtan och detta hopp slog en till mötes i alla sammankomster som hölls under III Internationalens andra kongress. Det hände att arbetare och arbetarkvinnor stormade opp till tribunen och omfamnade de internationella representanterna och det ständiga uttalandet bland gamla och unga var: gud ske lov att ni är komna, nu hoppas vi att allt skall bli bra!

Man har påstått att III Internationalen skapades för tidigt. Detta är ingalunda riktigt. Den III Internationalen sprang fram i rätt tid ur en djup längtan hos de ryska och västeuropeiska folken efter att hjälpa och söka hjälp hos varandra.

I maj 1920 hade förhållandena i Ryssland i väsentlig grad förändrat sig. Kontrarevolutionen var trängd tillbaka så att den blott hade några svaga positioner kvar. Ententen blev av sina arbetare tvingad att uppge den öppna interventionspolitiken och de små rövare- och randstaterna blev tvingade att inta en viss fredlig hållning. Sovjetregeringen var bliven maktfaktor som det måste räknas med.

Det ryska folket fick nu en smula andrum i vilket det kunde vända sina ögon från krigsfronten och till sin inre ekonomiska front.

Under två och ett halvt år hade ententen uppehållit hungerblockaden kring det proletäriska Ryssland. Man hoppades att kunna driva dess svältande, nödlidande folk till revolter, till anarki, varvid det skulle ha blivit ett lätt byte för den rovgiriga ententens kapitalister.

Den snygga planen misslyckades, men blockaden i förening med inbördeskrigen, som krävde så många av de bästa krafterna vid fronten, hade hindrat en uppmarsch i landets ekonomiska liv. Hittills hade man heroiskt hållit fattigdomen på avstånd och broderligt delat med varandra vad som fanns, men tiden var kommen då det var absolut nödvändigt att skapa större välstånd om det skulle bli möjligt att bevara den genom hård kamp vunna friheten.

Då kom arbetsproblemet, nödvändigheten att höja arbetsproduktionen blev satt på dagordningen.

Det kommunistiska partiet beslutade i detta som i alla andra spørsmål, att gå före den ryska arbetarklassen; det ville lära den att arbeta för att bevara sin frihet som det hade lärt den att tillkämpa sig den.

Då skapades de frivilliga kommunistiska arbetsdagarna. Man ville genom eget frivilligt arbete, genom eget exempel skapa en art av helig gloria kring begreppet: arbetsplikt, man ville stimulera massorna till att göra sitt bästa.

Som ett led i dessa ansträngningar ingick första maj 1920.

I samma internationella solidaritets namn, i vilken man 1918-1919 utsände parollen om arbetsvila sände man denna gång en uppfordran till arbetarna att bli vid arbetet.

Det var ingen falsk paroll. Det segerrika proletäriska Ryssland har fått den historiska uppgiften att vara förare och avantgarde i den internationella befrielsekampen. Faller det samman på grund av yttre eller inre svårigheter drabbar det slaget hela det internationella proletariatet. Lyckas det däremot för Ryssland att gå fram i arbetet på att bygga upp det kommunistiska samhället, då är det blott en tidsfråga när världskapitalismen faller tillsammans.

Första maj 1920 blev i Ryssland en demonstration av egendomlig art.

Överallt arbetades det, men under vajande röda fanor, det förkunnades att arbetet var en lovsång till den internationella socialistiska idén. Arbetarna sökte själva att göra denna särskilda arbetsdag så festlig som möjligt med proklamationer och med utställningar av väl utfört arbete. Om aftonen samlades stora skaror av dessa frivilliga arbetare till festliga demonstrationer.

Nu - 1921 firar vi för fjärde gången majdagen efter den ryska proletärrevolutionens seger.

I Västeuropa kämpar proletariatet i hårda strider mot nationalism, som fräckt höjer sitt huvud. Blott allt för många nederlag har vi haft att uppteckna under de samma fyra år. Endast

långsamt samlas de revolutionära krafter, som skall vara förenade i den sista kampen mot kapitalismen.

Måtte då denna första maj bli en brusande, väckande fanfar för dessa krafter!

Måtte varje hjul i det kapitalistiska maskineriet stanna medan arbetarna i tusental strömmar under de blodröda fanorna till ett sista vapenskitte!

Måtte kampalarmet från avgörande strid mellan Västeuropas arbetare och deras förtryckare möta ljuden av hammar- och mejselslagen hinsides den ryska gränsen! *Här* ned med det murkna, *där* uppbyggande av det nya och goda! De olik verkande krafterna samlas i dag i det gemensamma höga strävande mot ett samhälle, i vilket det inte ges överklass och underklass, inte utsugare och utsugna, inte undertryckare och undertryckta, men vari det blott lever människor med lika rättigheter och lika plikter.

Leve detta mänskliga samhälle! Leve kommunismen!

Mars 1921.

DEN REVOLUTIONÄRA RYSKA KVINNAN

Marie Nielsen återvände till intrycken av Kominterns andra kongress 1920 och hennes upplevelser av de kvinnliga kommunister hon mötte i Sovjet-Ryssland. Artikeln trycktes i Röda Röster.

1 maj 1921 och var tillägnad Inessa Armand (1874–1920) som dog i tyfus efter kongressen. Artikeln är, förutom att den mynnar ut i en lovsång till Armand, också intressant för att den lyfter fram Komintern-ordföranden Zinovjevs hustru, Lilina. Det är inte ofta hon förekommer i litteraturen från den här tiden. Hennes fullständiga namn var Zlata Ionovna Lilina (1882–1929).

Tillägnat Inessa Armand.

Jag var 1920 lycklig nog att kunna tillbringa två månader i proletärens fädernesland, det röda Ryssland.

Det var många intryck som tvingade sig på mig där, hemorten för en mäktig social revolution. Bland dem alla minns jag, att jag ofta blev tvungen att tänka: Här i Ryssland är en ny, en revolutionär kvinnotyp på frammarsch.

Om man frågade männen angående kvinnornas insats i revolutionen, svarade de utan undantag: Utan kvinnornas mycket stora insats, praktiskt och teoretiskt, skulle uppbyggandet här över huvud taget inte varit möjligt.

Med odelad beundran talade männen om kvinnorna som bakom fronten hade tagit upp det hårda, slitsamma arbetet i fabriker och på yrkesutbildningar, i sovjetinstitutioner, på barn- och vilohem, i skolor och på universitet, i upplysnings- och propagandaarbetet; och med odelad respekt talade de om de unga kommunistiska kvinnorna, som drivna av en fanatisk entusiasm för kommunismens stora ideal anmälde sig som frivilliga i den röda armén och lät sig utbildas till soldater tillsammans med sina manliga kamrater.

De röda kvinnliga kårerna bildade i armén egna truppavdelningar, och det sades om dem att de aldrig vek undan i kampen. De segrade eller föll. Moraliskt hade de stor betydelse. Man satte in dem där det fanns opålitliga manliga trupper, och dessa påverkades så starkt av kvinnornas dödsföraktande mod och tapperhet, att de som regel stod och föll med sina kvinnliga stridskamrater.

I Petrograd talade jag med den purunga organisatören av Petrograds kvinnliga armé. Han berättade om de röda kvinnliga truppers utbildning och arbete. Därunder togs ingen speciell hänsyn till könet; kvinnor och män – de var alla soldater i samma röda armé, under samma villkor. De kvinnliga soldaterna kämpade emellertid inte alla direkt vid fronten, en del användes därbakom i underrättelsetjänsten och i Röda korset som samariter. Petrograd var den gången under belägring, och dess inre bevakning hade överlåtits till 800 röda kvinnliga soldater.

Den unga organisatören stod dessutom i ledningen för ett arbete genom vilket man hade förbindelser med 13 000 kvinnor, vilka alla hade förpliktat sig till, vid tillfälle av fara för Petrograd, vare sig i form av krig eller pest, att låta sig mobiliseras till kamp mot denna fara.

Under Judenitsjs angrepp på Petrograd kämpade tusentals kvinnor direkt med, och många offrade här livet på revolutionens altare och ligger nu begravda sida vid sida med sina manliga kamrater i den stora gemensamma graven på Revolutionsoffrens plats. Ära till deras minne.

Men jag mötte andra kvinnor på andra kampfronter.

Jag minns de två unga, kraftigt byggda kvinnor som var med på tåget från Murmansk till Petrograd. Deras uppgift var att rengöra vagnarna, och de färdades under sitt arbete mellan de många unga soldaterna så lugnt och utan spår av koketteri att man strax fick den välgörande känslan: Här färdas inte *kvinnor* med *man*, utan *like* med *like*. Mot mig, den främmande kvinnan var de vänliga och omsorgsfulla, plockade blommor till mig och smyckade min kupé med gröna kvistar. När vi nådde Petrograd, grep den ena min tunga koffert, lyfte upp den på skulderna på bärarmanér och bar den till stationsbyggnaden. Jag hade inte kunnat göra det.

Senare såg jag åtskilliga gånger ryska kvinnor i hårt arbete, och man måste medge att de gjorde duktigt ifrån sig.

Den kvinna som jag minns bäst av alla kvinnor i Petrograd är ändå kamrat Lilina, Zinovjevs hustru.

Hon står delvis för mig som personifieringen av den revolutionära kvinnotypen. Frigjord från alla spetsborgerliga tänkesätt, kunskapsrik, energisk, initiativtagande, alltid i full fart.

Också i det yttre var hon typisk. Den revolutionära kvinnan frigör sig från allt som kan påminna om haremskvinnan, allt det som i klädedräkten bara lägger an på att behaga mannen. Kamrat Lilina bar sitt fylliga hår kortklippt, det var det enklaste, då tog friseringen inte så lång tid, och det var andra och viktigare uppgifter som kallade, och hon var alltid klädd i en enkel dräkt, som enbart tog hänsyn till det praktiska och inte hade den minsta antydning om raffinemang.

En mycket stor del av de främsta kvinnorna i revolutionsarbetet följde i sitt yttre kamrat Lilinas exempel.

Revolutionen hade fullbordat kvinnornas frigörelse, den hade helt och hållet ställt kvinnorna på samma linje som männen, politiskt och ekonomiskt, och kvinnorna uppvisade denna sin jämställdhet genom att avlägsna allt som betecknade dem som ett tillägg till en man.

Den revolutionära kvinnan var inte någon mans hustru; hon kunde mycket väl leva trofast och lycklig med honom i äktenskap, som så många av dem gjorde, men hon hävdade sig själv som enskild individ vid hans sida. Hon bar inte *hans* namn utan *sitt eget*.

Kamrat Lilina protesterade när man kallade henne fru Zinovjev, och kamrat Lenins hustru var enbart känd under namnet Krupskaja.

Kamrat Lilina var själen i det mäktiga arbete som hade utförts för barnen i Petrograd. Det var hon som hade organiserat de stora barnkolonierna i Tsarskoje Selo, Pavlov och allt vad de heter, de tidigare borgerliga villastäderna, som nu har tagits i besittning av barnen. Överallt där vi kom fram i dessa barnbyar tillsammans med kamrat Lilina, räcktes det där också fram blommor till henne av små barnhänder.

Också arbetarnas vilohem på öarna i Nevan hade hon organiserat.

Typen Lilina träffade jag igen under många olikartade förhållanden.

Jag träffade henne i den ideellt entusiastiska unga kvinnan som i tuberkulosskolan i Moskva (den hörde till institutet för fysisk kultur) inte tröttnade på att berätta för oss om det välsignelsebringande arbetet bland barnen, dels inriktat på att beröva döden dess redan märkta byte,

dels avsett att ge de små så stor andel som möjligt av den kultur som det ryska samhället rådde över.

Strålände frisk och glad och energisk tog hon själv levande del i allt som angick barnens välfärd. Och sådana som henne fanns det många.

På universitetet där lärarinnan allvarsamt föreläste för de tillströmmande arbetarmassorna, på konstmuseet där den unga konstnärinnan med utomordentlig skicklighet använde de samlade konstskatterna i undervisningens tjänst, i agitationen för kommunismen på land och i stad, utförde de ett beundransvärt arbete.

Vid kvinnornas internationella konferens i Moskva träffade jag Inessa Armand. Hon var tillsammans med kamraterna Krupskaja, Angelica Balabanov och Alexandra Kollontaj som är ledande i den ryska kvinnorörelsen.

Under många år hade hon deltagit i den revolutionära rörelsen, och som de flesta andra, som blev saken trogna, hade hon uthärdat fängelse och förvisning innan revolutionen äntligen kallade henne till arbete på fäderneslandets grund. Hon deltog oförtröttligt i arbetet på många områden, skydde ingen möda och inget besvär, där hon menade att det gagnade revolutionens sak.

Hon ledde kvinnokonferensen och föreslog riktlinjer för den internationella kvinnorörelsen. Under debatten om dessa kämpade hon mycket lidelsefullt för att inte den minsta opportuna eftergift fick göras på bekostnad av principerna. Den gången förstod jag inte helt och hållet hennes hållning, vilket jag tyckte på oväsentliga punkter fick karaktären av envishet. Nu – efter att det tydligt har visat sig hur starkt de västliga partierna var infekterade av opportunistens smygande farsot – nu förstår jag henne bättre.

Inessa Armand står för mig som den asketiska, fanatiska revolutionära agitatorn, som krävande allt av sig själv ställde samma stora krav på andra.

Och nu meddelar Kommunistiska Internationalen att hon är död, bortriven mitt i sitt ansträngande arbete på en resa i Kaukasus. Hon har ju inte fallit i väpnad kamp, men med rätta skrivs hon in bland revolutionsoffren, ty det är arbetet för revolutionen som krävt hennes liv. När vi den 8 april på kvinnornas internationella dag minns våra stora fallna, kommer också Inessa Armands namn att vara med bland de hedrade. Och samtidigt kommer vi – inför väststaternas proletära kvinnoskaror – med stolthet peka på den ryska revolutionära kvinnan som vårt oförfärade, skickliga och intelligenta avantgarde i den internationella revolutionära kampen.

Mars 1921.

ARBETSKAMPEN I DANMARK ANTAR POLITISK KARAKTÄR

Staten uppträder öppet mot arbetarna Polis och militär används till beskyddandet av strejkbrytare

Följande artikel publicerades i Folkbladet i Vasa den 3 april 1922. Tidningen publicerades av Vasa svenska arbetareförening. Folkets Dagblad Politiken publicerade 7 april en intervju med Hugo Sillén som varit representant på den kongress som det danska socialdemokratiska ungdomsförbundet höll i Randers. Hans bild av stämningarna på olika möten i Köpenhamn var betydligt beskedligare än i Marie Nielsens artikel. Sillén menade att arbetarna inte tog konflikten på "verkligt allvar" och någon "revolutionstämning" eller "verklig hänförelse" hade han inte märkt. På kongressen vädjade man till soldaterna att "göra gemensam sak med de civila", men "ingen tänkte på att bearbeta militären för revolutionära syftemål", menade Sillén.

*

Kommunistiska Internationalen har för länge sedan fastslagit genom sina undersökningar att nutidens lönekamp icke kan hållas inom enbart ekonomiska ramar som ett mellanstadium mellan arbetare och arbetsköpare, utan mynnar ut i en kamp mellan arbetarklassen och det kapitalistiska samhället. Alla nya och större strider bevisar att Internationalen har rätt. Arbetskampen i Danmark är det senaste och sista beviset på påståendets riktighet.

De danska socialdemokraterna och ledarna för Arbetarnas fackliga Centralorganisation (DsF) har av all makt försökt hålla hela denna kampartade konflikt (från 1 april uppgick de lockoutade arbetarnas antal till cirka 200 000. därtill kom 100 à 110 tusen arbetslösa, vilka blivit lidande av konflikten, det vill säga hela det danska industriproletariatet är indraget i denna) inom fackliga och ekonomiska ramar. Till de tusende och åter tusende arbetare, vilka från landets alla landsändar krävt generalstrejk som kampmedel mot arbetsköparnas brutala och hänsynslösa lockoutpolitik, har man hittills från DsF:s sida haft som svar: En generalstrejk skulle störta *samhället*, *vi är icke i kamp med samhället*, och kunna därför icke gå till generalstrejk.

Denna klassförrädiska på borgfred grundade motivering borttager varje verksamt motstånd mot arbetsköparnas angrepp och har genom den danska statens uppträdande grundligt avslöjats som falsk och lögnaktig.

Arbetsköparna har i hög grad räknat på att den stora arbetslösheten, när den blir fråntagen allt understöd, skulle bidragit till en hastig underkastelse från de övriga arbetarnas sida. Men det visade sig omöjligt att enligt arbetslöshetslagen frånta de arbetslösa understöden.

Då fordrade arbetsköparna att staten skulle inskrida med provisoriska bestämmelser för att undanrycka de arbetslösa understöden. Först gav de en oriktig tolkning av arbetslöshetslagen, varigenom under lockoutens tre första veckor minst 33 procent blev utan understöd och kastades över på strejkkassorna, senare, under lockoutens femte vecka, då arbetsköparna blev otåliga över arbetarnas uthållighet i att kunna svälta, meddelade inrikesministern att de arbetslöshetskassor vilka berörts av lockouten icke mera erhöll några lån, och det betyder att så gott som alla kassor måste avbryta med utbetalningen av *ordinarie* understöd, då dess alla administreras genom lån. Icke nog därmed. Några dagar efter detta dekret utkom ett nytt, som fråntog de

fattigaste av de fattiga, de arbetare som varit så länge arbetslösa att deras ordinarie understöd var förbrukade, alla *understöd* från de kommunala hjälpkassorna.

Mera brutalt och cyniskt har väl ingenstades en regering svingat svältpiska över arbetarna för att tvinga dem till underkastelse på arbetsköparnas villor, och de danska socialdemokraterna kunna näppeligen mera påstå att samhället hållit sig neutralt i arbetskonflikten.

Ytterligare har samhällsmakten ställt sin polis- och militärapparat till redskap och skydd åt arbetsköparna i deras ansträngningar att besätta de arbetsplatser varifrån de lockoutat arbetarna med strejkbrytare.

Denna vidsträckta användning av strejkbrytare i åtskilliga städer i landet har åstadkommit oerhörd upphetsning och det har kommit till sammanstötningar mellan arbetare och poliser i flera städer. I en liten stad, Randers, ditkallade polischefen militär, men besvarades denna handling av stadens fackligt organiserade arbetare med lokal generalstrejk. Borgmästaren svarade med att införa *belägringstillstånd* i staden och arresterade i fläng alla som han ansåg farliga, däribland kommunisten Thøgersen, vilken avlade ett besök på Randers partiavdelning. Han arresterades vid ankomsten till staden och änskönt inga grunder fanns för utförande av häkteningen eller stöd i grundlag, fälldes en dom över honom som löd på 30 dagars fängelse!

Generalstrejken i Randers har pågått nu under två veckor på ett mönstergillt sätt. Allt arbete vilar. Gas-, vatten- och elektricitetsverket har stannat. De kommunala arbetarna, som visat en storartad solidaritet med de övriga arbetarna, har alla blivit avskedade från sina platser. Före strejkens utbrott hotade man dem med avsked ifall de gick med. *Likoäl gick de med*. Man gav dem 24 timmars frist att ångra sig på och komma tillbaka, *men de kom icke*.

Därefter avskedades de på grått papper, men industriarbetarna har givit en försäkran att inget arbete blir upptaget i Randers förrän de kommunala arbetarna erhållit sina platser igen. En vacker bild av broderlig sammanhållning mellan arbetare och funktionärer!

Denna lokala generalstrejk har genljudit över hela landet. Dels regnar det ned igen över DsF med anmodningar att nu företa effektiva åtgärder för utnyttjandet av organisationernas kraft i kampen, dels dryftas möjligheten av andra lokala generalstrejker för att komma Randers till hjälp, då denna isolerad är dömd till nederlag.

Kommunistiska Partiet, som principiellt står på den ståndpunkten att lokala strejker icke är användbara i den nuvarande lönekampen, anser att det enda verkningsfulla medlet att förhindra nederlaget för arbetarna är en hela landet omfattande generalstrejk ledd av DsF. Med hänsyn till Randers ställning har partiet uppfordrat till lokala sympatistrejker.

Den 23 mars höll partiet ett stort arbetarmöte i Odense, där det enhälligt antogs ett beslut att pålägga den lokala exekutivkommittén (bestående av kommunister och socialdemokrater) att arbeta för en lokal generalstrejk för att hjälpa Randers och för att få de egna arbetsplatserna rensade från strejkbrytare och för att få de politiska fångarna frigivna i Odense. (I Odense har företaflits flera arresteringar av kommunistiska arbetare.) Samtidigt uppfordrade arbetarna i Odense arbetarna i Aarhus och Viborg att likaledes träda i generalstrejk intill dess att militären, som rekvirerats från dessa städer, vänt åter till sina respektive förläggningssorter.

Inför denna starkt tillspetsade situation kan socialdemokraterna icke helt tåga. Visst har de desavouerat Randers arbetare, men samtidigt har de i parlamentet protesterat mot regeringens arbetarfientliga politik. Någon större verkan gör det ej emellertid på den danska bonderege-

ringen, ty den fruktar icke de borgerliga socialdemokraternas protester: den vet att inga handlingar följer på hotelserna.

Det radikala partiet har försökt överta rollen som medlare och har i riksdagen framlagt ett förslag om obligatorisk skiljedom, men under närvarande situationen är det av de intresserade parterna icke taget på allvar, och detta förslag kommer helt säkert att försvinna från riksdagsbordet utan nämnvärd debatt.

Det finns en möjlighet att DsF blir tvingat till ett effektivt och organiserat motstånd. Över hela landet går en stigande kampstämning, till och med bland socialdemokraterna. Rent spontant har arbetarna på flera orter upprättat en enig front. Randers socialdemokrater har offentligt proklamerat enhetsfronten, oavsett politiska meningsskiljaktigheter. På andra orter går man solidariskt med på gemensamma aktioner.

Denna kampstämning bland arbetarna har fått ett avsevärt plus i Lyngsies (ledare för det icke yrkesskickliga Danmarks Arbejdsmandaförbund) hållning. Han har offentligt ställt sig på motsatt ståndpunkt till den övriga ledningen inom DsF och utsänder sina egna publikationer. Huvudstyrelsen för DAF har nekat att anbefalla förlikningen av den 9 mars, och DAF, som har 83 000 medlemmar, har med överväldigande majoritet förkastat detta.

Den 23 mars utsände Lyngsie ett meddelande till alla avdelningar om att icke emottaga arbetslösa som av regeringen kastats på strejkkassorna för att icke försvaga dessa och de arbetslösas arbetsnämnd bad han hålla ut och svälta att para dagar tills regeringens hållning var fullkomligt klar. Arbetsnämnden lyder ögonblickligen en order av Lyngsie i blint hopp att han vill föra dem ut i den påtvingade kampen.

Lyngsie har också besvarat den sista omfattande lockouten av den 31 mars (gällde 85 000 arbetare) med att be om sympatistrejk av arbetsnämnden överallt där arbetsköparna hade önskat att hejda dem.

Och det kan icke förnekas, Lyngsie står med sitt arbetsmannaförbund i en verklig kampopposition. Och kanske kan detta i förening med kampsignalerna från industriarbetarna likväl tvinga DsF att uppge sin fega, förrädiska och passiva hållning. Då kommer den stora kraftmätningen i Danmark.

MOSKVA JUST NU: FOLKLIV OCH STÄMNINGAR

Resebrev till POLITIKEN av MARIE NIELSEN

Marie Nielsens artiklar i Folkets Dagblad Politiken arvoderades och det var en viktig del av hennes inkomster under en period av svårigheter. Hon skrev flera resebrev från Sovjetunionen. Det första resebrevet trycktes i den 3 augusti 1922.

*

Moskva 27 juli 1922

Den som någon tid under år 1920 vistades i Moskva och nu åter gör ett besök där märker en betydande förändring till det bättre.

Det är tydligt, att det hårdaste trycket över Ryssland upphört. Med upphävande av blockaden och med upptagandet av internationella förbindelser har livet blivit lättare för det ryska folket, även om det ännu är svårt nog.

Skördeutsikterna är goda i år, det gäller blott att få skörden lyckligt under tak. Helt säkert hotas dock även i år en del områden av missväxt och hungersnöd, men detta är dock blott ställvis, lokaliserat, och det är därför möjligt att neutralisera hungerdjävulen genom tillförsel från andra platser.

Ifråga om transportförhållandena börjar det så småningom bli bättre ordning. Det nya järnvägsmateriel som inköpts från Västeuropa har insatts i stället för de utslitna och reparationen av det halvslitna materialet pågår med all kraft. Även nytt spårvagnsmaterial har insatts och spårvägssamfärdseln har utsträckts samt blivit normal. 1920 var det vanligt att se spårvagnarna proppfulla inuti, och med allt vad människor som utvändigt kunde haka sig fast i ständig livsfara när vagnen körde åstad. Sådant överfyllande av vagnarna förekommer icke nu.

I Moskva höll man på med gatu- och byggnadsreparationer, liksom man också så smått börjat bygga nytt.

Dessvärre har storstäderna Petrograd och Moskva på grund av handelns frigivande börjat anta sitt gamla kapitalistiska handelsutseende. Bankerna har åter rullat upp de 1920 nedrullade gardinerna. Man kan nu få köpa allt, men till svindlande priser. Om man vill mäta priserna efter den kurs efter vilken riksbanken köper utländsk valuta blir priserna två tre gånger så höga som i Skandinavien och dessa ligger dock efter ifråga om höjd.

Dock finns ingen vanlig handelskapitalism att ännu registrera. De vanliga bankerna gör blott inländska affärer, endast riksbanken har rätt till att köpa utländsk valuta och rubelns instabilitet är så osäker för vanliga handelsspekulationer att denna icke vågar engagera sig allt för starkt. Handeln visar också tendens att vilja stabilisera sig omkring de kooperativa företag, vilken utveckling endast kan hälsas med glädje. Småhandeln däremot, gatuhandeln, är enorm.

Regeringens nya ekonomiska politik

synes genomgående mottas av befolkningen med tillfredsställelse. Att bönderna är tillfredsställda är lättförståeligt. Även i städerna är man tillfreds med att i någon mån kunna följa individuella böjelser, även om den lön man emellanåt får utbetald och fritt kan disponera över icke sträcker sig till täckandet av anskaffandet av sådana livsförnödenheter som de förutvarande

”pajoka”. Jag har dock hört funktionärer uttala sig för ett återvändande till den gamla ransoneringsringen ty ”då visste man vad man hade”.

Regeringen har otvivelaktigt vunnit en stor politisk seger med denna nya politik. Bland bönderna har oron försvunnit och missnöjet med olika förhållanden riktar sig icke som förr då regeringen var ansvarig för *allt* i första hand mot denna, utan mot de institutioner som har den närmaste förmedlingen om hand. Sålunda är nu åter bagaren den skyldige om brödet är dåligt och handlanden får sin del i skulden till prisstegringen, etc.

Levnadsförhållandena i Ryssland har förbättrats sedan 1920. Alla erkänner detta och främlingen kan själv efter blott en ytlig undersökning konstatera detsamma.

Vill man studera folklivet i Moskva, då måste man efter avslutad arbetsdag promenera på de vackra ringboulevarderna som anlagts där förr vallar och murar omgav staden.

På dessa boulevarder böljar på kvällssidan ett människohav. Tusentals och åter tusentals människor strömmar från stadens inre och förstäderna till dessa promenadplatser att här under skuggande lindar glömma dagens mödor och besvär.

Alla människor tycks vara på benen. Här promenerar den unga modern med sin nyfödde på armen (barnvagnar syns ej till), här leker på de öppna platserna flockar av barn och där svärmar ungdomen i månsken under doftande lindar (som blommar just nu), alldeles som ungdomen i all världens länder svärmar när den är i åldern mellan 16 och 20 år. Studenten glider mot strömmen utan att dock låta sig störas i sin ivriga läsning för morgondagens examina, medan de röda soldaterna kamratligt komma drivande i småflockar eller stå uppställda framför fotografen med ”kanon”-kameran för att få en gruppbild åt föräldrarna ute på landet. Det mognare folket sitter eller ligger dåsande, diskuterande på boulevardbänkarna eller på gräsplaner och rabatter eller också har de samlats i större massor framför de olika musikorkestrarna.

Det finns en hel del boulevardrestauranter, men dessa har blott fåtaliga besök, tydligen på grund av de höga priserna. Det promenerande folket håller sig till vad som salubjuds ute i promenadens vimmel, frukt, läskedrycker, nötter, hirs, solrosfrö, bröd, sötsaker, etc. Man kan få allt möjligt här på boulevarden. Om man vill ha ett konstnärligt tecknat porträtt av sig själv låter sig även detta göra, liksom man också kan få ett horoskop ställt eller få sitt öde förutsagt ur handens linjer. Både snabbtecknaren och astrologen är att finna mellan de många andra förvärvskällorna på boulevardens bänkar.

På väg fram mot en högre levnadsstandard

Åsynen av detta folkvimmel ger en iakttagare en viss inblick i de nuvarande levnadsförhållandena i Moskva. Det är en glädje att kunna konstatera, att befolkningen alltifrån spädbarnet till åldringen ser kraftigare och friskare ut än vad fallet var 1920 och klädseln är ganska god. Här finns inga stora motsättningar, den utpräglade västeuropeiska elegansen syns icke till, men befolkningens livsglädje syns ändock icke lida, tvärtom synes den befinna sig väl tillfreds med denna jämgoda beklädnad.

Huvudintrycket är: ett arbetande folk som genom sitt arbete skapat sig existensmöjligheter.

Att regeringens ställning är mycket fast ses bäst därav att dess rekvisitioner av kyrkornas tillgångar icke förmått väcka någon folkopposition. Jag talade om detta med en ung arbeterska från utrikeskommissariatet, en förutvarande borgarflicka. Hon förklarade att den allmänna

stämningen i Moskva under rekvisitionerna var denna: "Ja, när vår Lenin vill ha kyrkans guld och ädelstenar för de hungrande så skall han också få dem. Då kommer det till bättre nytta. Och Gud är Gud, även om han icke är förgylld."

Att det ortodoxa prästerskapet med stor bitterhet för kampen mot regeringen är förståeligt, ty de nya tingens ordning bryter alltmer med prästerskapets andliga inflytande över massorna, och de mystiska kyrkoceremonierna får försiggå numera i de tusentals kupolklädda kyrkorna under ständigt växande likgiltighet från massornas sida.

Lenin är fortfarande folkets avgud. Då det under hans sjukdom kom till ett så kritiskt tillstånd, att det verkligen förelåg fara för hans liv, var hela Moskva i sorg. Hans tillstånd är nu betydligt bättre, men ännu en tid måste han vila.

Jag vill avsluta dessa mina småintryck från arbetarnas republik med ett par ord från Zinoviev, en annan av revolutionens stora ledare, om fastheten i de nya tingens tillstånd: "Ja, arbetarrepubliken står nu för kommande tider, dess grundval är fast lagd, den kan icke rubbas."

INTRYCK FRÅN EN RYSK BONDBY OCH NÅGOT OM SOVJETREGERINGENS SKATTEPOLITIK

Den här andra reseberättelsen skrevs för både den svenska FDP och danska Klassekampen, men den svenska översättningen var först och trycktes i FDP den 16 augusti 1922. Den trycktes sedan på danska med rubriken "Bønderne og sovjet. Indtryk fra en russisk bondelansby og om sovjetregeringens skattepolitik" i Klassekampen den 18 augusti 1922. Den är omtryckt i Marie Nielsen, Revolution. Artikler om parti, klassekamp og kvindekamp. Red. Morten Thing. Tiderne skifter 1975, s. 185–189.

*

Då bönderna i Ryssland 1917 fördrev godsägarna, satte de sig samtidigt i besittning av så mycket jord som de vid denna tidpunkt förmådde bruka. Varje bonde tog det som låg honom närmast eller också tillägnade sig bondbyn ett större stycke jord, som sedan styckades ut i smålotter av vilka varje bonde erhöll en del. Flera miljoner desjatiner jord blev emellertid över och detta beslagtogs av sovjetregeringen.

Under de stormupprörda revolutionsåren var det icke möjligt för regeringen att låta bearbeta all denna jord och en stor del av tillbakagången i det ryska jordbruket kan skrivas på godsens förfall.

Men med införandet av den nya ekonomiska politiken har förhållandena förändrat sig till det bättre. Alla gods, som icke drivs direkt av sovjetregeringen har utarrenderats i regel till arbetarkorporationer. Särskilt har den stora ryska konsumtionskooperationen förvärvat sig koncessioner av detta slag – så driver exempelvis Moskvask konsumtionskooperation icke mindre än 23 gods i närheten av Moskva.

På inbjudan av Moskvakooperativen for vi den 30 juli ut till två sådana kooperationsgods – först fick vi resa fem timmar i lastbil och sedan per järnväg och så efter häst.

Meningen är att efter hand anskaffa alla moderna maskiner för driften vid dessa gods och göra dem till ett slags mönsterbruk för böndernas undervisning, men ännu fattas de tekniska medlen till detta. Det största av godsen hade dock traktor och moderna bärgningsmaskiner i arbete. Av vår cicerons meddelanden framgick det, att den i år besådda arealen var väsentligt större än den areal som brukats under de föregående åren och i detta låg garantin för framtiden. Dock hade ännu icke på långt när all brukbar jord lagts under plogen.

Samman med detta gods hörde tre stycken bondbyar och vi beslöt att avlägga besök i en av dessa för att om möjligt få höra något om stämningen.

Nästan alla ryska bondbyar är lika. Husen är byggda av råtimmer och grå och fula. Man-
gårds- och stallbyggnaderna är sammanbyggda på så sätt, att kreaturen och människorna kan vara så nära varandra som möjligt. Logbyggnaderna ligger dock oftast isolerade. I den grå en-
formigheten lyser i regel en kupolklädd kyrka upp, men om den också pryder upp bygden en smula så har den dock i gengäld i ohygglig grad bidragit till att hålla landsbygdens befolkning nere i okunnighet och mörker.

Det var på kvällssidan vi avlade vårt besök. En härlig varm och stilla kväll. Byns herdar drev just kreaturen från den gemensamma betesmarken till stallen, och det var trevligt att se huru kreatursflocken av sig själv fördelade sig till sina olika ägare.

Vi, eller rättare vår ciceron, tilltalade en bondkvinna, som utanför sin dörr stod och njöt av kvällen. Kanske vi skulle kunna få lov att se hennes vävnadsarbete. (Varje gård har sin egen vävstol, och en ganska primitiv sådan, utan några mekaniska hjälpmedel.) Efter några invändningar lämnade hon sitt medgivande och vi fick se ett ryskt bondehem invändigt. Förutom köket innehöll det tre fattigt utstyrda rum med nakna väggar, om man undantar två hörn som var inrättade som altaren och därför smyckade med bilder av den heliga jungfrun och andra helgon i oäkta förgyllning. Väven upptog en fjärdedel av platsen i det ena rummet. Av möbler fanns endast det allra nödortftigaste.

Emellertid hade byns befolkning sett att det kommit främmande till byn och det samlade sig snart en skara omkring oss när vi åter kom ut, långhåriga och långskäggiga bönder och kvinnor med sina minsta små på armen.

På frågan vad de tyckte om det nya sakernas tillstånd kom raskt en livlig diskussion i gång.

Av forna tiders trälbonde som med krökt rygg och ödmjuka later hälsade på varje herremanstyp, syntes icke ett spår finnas kvar. Dessa bönder var självmedvetna människor som förde fria mäns tal.

Tillfreds med regeringen? Nej, inte alls. Den har tagit våra produkter från oss – vi måste betala skatten – och nu kan vi inte handla med vår jord som vi vill. Den gamla tiden var dock bättre, ty då kunde vi dock få köpa jord. – Och alla vilja leva på oss bönder, bourgeoisien, intelligensen, arbetarna. – Staten, den tar blott ifrån oss och ger oss ingenting tillbaka. –

På frågan om de ville ha de gamla tiderna tillbaka, blev de dock betänksamma. – Nej, tsaren och godsherrarna önskade de icke tillbaka, knutpiskan och träldomen hade de ännu i gott minne, och en annan regering önskade de i själva verket heller icke, men regeringen skulle handla annorlunda.

Vad önskade de då av regeringen? *"De ville ha jorden fri."*

Detta är stämningen bland bönderna. Den starka oron bland dem på grund av rekvisitionerna har försvunnit, men de har nu genom den fria handeln med sina produkter, vilket den nya ordningen medger, fått smak på att samla pengar och för dessa pengar vill de köpa sig mera jord. Häri hindras de av det bestående jorddekretet som förbjuder all handel med jord. Av detta kommer sig deras missnöje med regeringen.

Detta missnöje med statens jordmonopol och den växande självkänslan hos bönderna har dock ännu icke tagit sig uttryck i organisatorisk form och så länge detta icke är fallet kan sovjetregeringen ganska lätt leda Rysslands mäktiga bondemassor efter sin politik, vilken politik dock i icke ringa grad måste anpassa sig efter bondemassornas behov.

Den nya ekonomiska politiken är ett resultat av det tryck som de oorganiserade bondemassorna övat mot regeringen och även i detta års dekret angående naturaskatten söker man tillmötesgå böndernas krav på lättnader.

Bönderna vill betala i pengar och regeringen har svarat, att det vi vill, vill även den, men tills vidare låter detta sig icke göra, då skatterna i så fall skulle gå till så oerhörda summor att dessa icke kunde uppdrivas och staten skulle såsom uppköpare komma att driva upp priserna till en katastrofal höjd. Först när landets ekonomi åter ställts på fötter och rubelvärdet stabiliserats kan det bli tal om att ersätta naturaskaten med en vanlig skatt.

Vissa medgivanden görs likväl. I stället för straff för icke betald skatt, skulle införas en lättnad av 10 procent på skatten för alla dem som betalar in den i rätt tid, och det har i år förbjudits att företa några rekvisitioner av kreatur eller material från de bönder som icke betala skatten, och där sådana rekvisitioner företas efter *dom* får detta icke genomföras så att det omöjliggör för bonden att för framtiden bruka sin gård.

Senaste året har bönderna pålagts extraskatter emedan en del skattebetalare har undandragit sig sin plikt, och då den ordinarie skatten icke gav tillräckligt, men i år har träffats åtgärder för att dra in all brukad jord under beskattning och när denna en gång fastställts kommer inga extraskatter att uttas. Ungkreatur intill ett år är fritagna från beskattning, och man hoppas att redan nästa år kunna undanta alla ungdjur under ett och ett halvt år. Där bönderna utfört förbättringsarbeten (dränering eller bevattningssystem) erhåller man 10 procents lättnad i skatter.

Dessa medgivanden kommer emellertid att ge anledning till nya besparingar av pengar i bondehemmen och detta kommer i sin tur att öka hans strävan att söka lägga ner dem på något inkomstbringande sätt.

Tills vidare är hans önskingars mål: mera jord. Ty han menar, att mera jord betyder flera produkter, flera pengar. Men denna önskan är, huru naturlig den än kan anses vara från bondens synpunkt, *reaktionär* i en tid då det kapitalistiska systemet spelat bankrutt och då man över hela världen söker sig fram till ett nytt och bättre system, det socialistiska.

Det gäller därför att överbevisa den ryske bonden om, att så länge han icke brukar den jord han redan har intensivt, så länge har han för mycket.

Den ryske bonden är icke främmande för gemensamhetsarbetet. Den gamla miren består ännu på många ställen och gemensamhetsproduktionen på ännu fler. Det är därför möjligt att det kommer att lyckas de kooperativt skötta godsens i egenskap av praktiska agitationshärdar tillsammans med regeringen, att överbevisa bonden om att hans pengar ger den bästa ränta. Om de används till tekniska förbättringar av det jordbruk han redan har, samt till inköp av moderna maskiner, som blott vid gemensamhetsproduktion kan komma till fullt utnyttjande.

Med en sådan utvecklingslinje kommer den ryska bonden att undgå att komma in i samma reaktionära spår som den västeuropeiska bondeklassen rör sig i, han kommer att fortfarande verka revolutionerande och han kommer att tillsammans med den revolutionära industriarbetarklassen skapa grundvalen för den kommande kommunistiska samhällshushållningen.

VÅR DANSKA PARTIVÄN MARIE NIELSEN BEHANDLAR I SIN TIDNING DEN NORSKA PARTISPRÄNGNINGEN

Hyllar Tranmæl som person, men fördömer kraftigt hans uppträdande

Marie Nielsen blev kritiserad för att ha haft alltför positiva uppfattningar om Zeth Höglund i samband med att Höglund och en del av det svenska kommunistiska partiet bröt med Komintern. Samma sak inträffade när det norska Arbeiderpartiet också bröt med Komintern. Marie Nielsen beundrade det norska partiets nestor Martin Tranmæl, vilket hon gav uttryck för i Kommunistisk Internationale. Tidskriften utgavs av henne själv efter att hon för första gången uteslutits ur det danska kommunistiska partiet. Trots ämnets känslighet återgav Norrskensflamman den 29 december 1923 ett utdrag ur tidskriften.

*

Vår danska partivän *Marie Nielsen*, som gjort sig känd som en av de främsta kämparna i den revolutionära arbetarrörelsen i Danmark, skriver i sin tidskrift *Kommunistisk Internationale* om den norska partisprängningen bl. a. följande:

”Här i Danmark har vi inte under striden tagit ställning offentligt för eller mot de två riktningar som kämpade inom det norska arbetarpartiet. Vi har erfarenhet av hur olyckligt det är att inta en ställning utan att äga nöjaktig kännedom om de verkliga förhållandena. Nu efter sprängningen är det en plikt för oss att klara ut vår ställning till den norska frågan, detta så mycket mer som vi här i Danmark genom vår kärlek och beundran för Tranmæls person och hans mångåriga arbete för revolutionerandet av den norska arbetarrörelsen lätt kan av personliga känslor i denna viktiga sak ledas till att ta oriktig ställning i förhållande till Kommunistiska Internationalen.

Varför kunde norska arbetarpartiet efter utrensningen av de gamla socialdemokratiska ledarna icke komma fram till utförandet av en kommunistisk verksamhet? Därför att fackföreningarna (partiets organisatoriska grundval) hade inom sig ett starkt reformistiskt, ja, konservativt element, och därför att i den revolutionära delen av dessa fackföreningar fanns en halv-syndikalistisk, halvanarkistisk ideologi, som väl kunde entusiasmeras för revolutionen i dess framstormande rörelse, men icke kunde underordna sig tillbakatågets komplicerade taktik med den av Komintern beslutade taktiken för massornas erövring, och som slutligen ställde sig avgjort fientlig till strävandena att skapa ett centraliserat kommunistiskt världsparti. Man kom i Norge icke fram till enighet om taktiken och så stod man på samma ställe och stampade.

Ännu 1922 såg det emellertid utifrån betraktat som om hela det norska arbetarpartiet ville leda sig i kommunistisk riktning.”

Efter att ha givit en skildring av de åtgärder från tranmæliterna ”som starkt tenderade att leda bort från de kommunistiska rättningslinjerna” fortsätter vår partikamrat:

”Komintern har möjligen på en tidigare tidpunkt begått fel i sina ingripanden i de norska förhållandena, men större fel har begåtts från Tranmaels sida, som gång på gång blev anmodad om att resa till Moskva för konferens om meningsskiljaktigheterna, men icke kom, och senare var med om att sända ett i den norska arbetarrörelsen så litet känt namn som Haakon Meyer, som i vart fall icke var vuxen att uppträda som representant för partiets sanna intressen. Tranmæl reste själv först då när andra hade krånglat till förhållandena och satt saken på sin spets.

Tranmael, Bull och andra majoritetsledare har visat ringa förståelse för vad Komintern är och bör vara som ledande organisation i vår befrielsekamp. Kan vi, kan arbetarklassen vara betjänt med att dess paroller icke följs? Vart skulle detta leda på den avgörande dagen? Ett nytt 1914! Och hittills har Kominterns paroller visat sig brukbara och nyttiga i alla länder med den anpassning som ländernas säregna förhållanden kräver. Denna anpassning har icke Komintern motsatt sig, men kräver av partierna att de skall kunna använda den. Men Tranmael-Bull förklarar helt enkelt att vad världens övriga länder anser för gott, det anser de för fullständigt ogenomförbart för Norges vidkommande. Enhetsfrontparollen och parollen om arbetar- och bonderegering mottog de med samma grova oförstånd som karakteriserade den danska socialdemokratin, som fablade om det vanvettiga i att föreslå en allians med vänsterbönderna (storbönderna); medan dock Borgbjerg senare mycket skickligt har använt parollen: arbetare- och husmands- (torpare och småbrukare) regering i valagitationen bland de danska småbrukarna som helt naturligt hör till proletariatet. På liknande sätt ges det väl också en anpassning för Norge.

Tranmael och de övriga majoritetsledarna visade mer och mer en sådan utpräglad brist att förstå Kominterns beslut riktigt, att man må ge Zinovjev rätt, när han påstår att dessa ledare efterhand som de icke kunde få sina egna krav genomförda ställde sig *fientliga* till den internationella organisationen. Och så blev skilsmässa nödvändig.

Kominterns senaste ingripande i den norska frågan genom att ultimativt ställa fordringar på landsmötet den 3 november, att partiet måste böja sig för Kominterns beslut, kom då när det måste komma. Striden förhindrade mer och mer partiet att arbeta fruktbart. Klyftan mellan grupperna blev djupare och djupare, en uppgörelse var från alla sidor önskvärd.

Nu efter sprängningen kommer striden att föras vidare med all kraft till dess alla partiavdelningar har valt om de vill följa Tranmael in i den nationella oavhängiga rörelsen eller om de vill fasthålla medlemskapet i Komintern och därmed solidariteten med all världens kämpande arbetare. Svaret blir svårt för många, då Tranmael har varit mycket älskad bland de norska arbetarna. Likväl kommer han säkert att få uppleva och se att många gamla vänner offrar personen för den stora allt överskyggande idé som är förkroppsligad i Kommunistiska Internationalen.

Otvivelaktigt har det i Norge skapats en situation likt den som Serrati skapade i Italien med sin hållning till Komintern. Mycket tyder på att Tranmael också skall komma att gå samma omväg tillbaka till Komintern, som Serrati måste gå. Vi utanför Norge har stor aktning för Tranmael, för hans arbete och hans obestickliga, hederliga karaktär, vi önskar att den tid må bli kort i vilken Tranmael lär sig inse, att utanför den Kommunistiska Internationalen ges det ingen revolutionär kamp och ingen solidaritet med i andra länder kämpande arbetare. Utanför Komintern ges det blott kamp *mot* Komintern och den som viger sig åt denna kamp kan icke undgå en Levis och Frossards öde att en vacker dag hamna i den kontrarevolutionära socialdemokratin.

Norges Kommunistiska Parti har nu bildats av minoriteten. Såvitt man nu kan se kommer en stor del av den gamla pressen att följa det nya partiet. Kampglädje och kampstyrka tillfördes det genom ungdomsförbundet. Att den slutliga segern tillhör detta parti därpå tvivlar ingen kommunist, dock kommer snabba, goda resultat i någon grad vara beroende på hur lång livstid

Norges oavhängiga arbetareparti får. Ju fortare detta parti likvideras, desto bättre för Norges, desto bättre för den internationella arbetarklassen."

ETT BREV TILL DIMITROV

*Marie Nielsens fullständiga brytning med stalinismen ägde rum 1936. Det fanns två orsaker. Den ena var den nya sovjetiska konstitutionen som tog bort rätten till abort och slog fast att kvinnor som födde många barn skulle premieras. Det andra var den första av de så kallade Moskvarättegångarna. Folkets Dagblad, som utgavs av Socialistiska Partiet,⁵ publicerade den 3 november 1936 två brev som opponerade mot rättegången. Det var dels Marie Nielsens brev till Kominterns ordförande Dimitrov, dels den norska kommunisten Jeanette Olsens artikel i Arbeiderpartiets tidning Arbeiderbladet. Olsen var också, liksom Marie Nielsen, välkänd socialist och senare kommunist. Det norska kommunistiska partiets tidning hade vägrat trycka hennes artikel. Hon drog, liksom Marie Nielsen, slutsatsen att Komintern nu var slut som revolutionär kraft. Det fanns två välkända kommunister i Norden som bröt med stalinismen offentligt och anslöt sig till trotskismen. Båda var kvinnor. De skrev varsin broschyr – **Kampen om Trotskij och Trotskij – arbetarklassens fiende?**. Båda finns i svensk översättning på marxistarkiv.se.⁶*

Köpenhamn den 28 augusti 1936

Till Kommunistiska Internationalens ordförande, kamrat Dimitrov.

Jag var medlem av Zimmerwald-rörelsen, avbröt förbindelsen med den danska socialdemokratien på våren 1918 samt var med och bildade det socialistiska arbetarpartiet, som sedan blev Danmarks Kommunistiska Parti. År 1920 var jag närvarande vid Kominterns andra världskongress och lovade där kamrat Lenin att alltid kämpa för kommunismen. För kommunismen har jag också alltid kämpat. Jag är medlem av Danmarks Kommunistiska Parti.

Nu kommer jag till saken. Jag hyser stora bekymmer på grund av processen mot de gamla bolsjevikerna. Du har kanske läst de socialdemokratiska tidningarna i Skandinavien; man kan och vill inte tro att gamla marxister – Lenins mångåriga lärjungar och trogna medarbetare – förvandlat sig till individuella terrorister och begått så avskyvärda dåd, förbundit sig med våra dödsfiender, nazisterna, och tillsammans med dem tänkt ut attentat och mord på Sovjetledare.

Den norska arbetarrörelsen hade vänt sig till Andra Internationalen och Amsterdam samt uppmanat dessa organisationer att i samband med Moskvaprocessen höra efter och ta reda på om det var möjligt att representanter (eventuellt advokater) från de båda internationalerna kunde övervara hela processen och få noggranna informationer om densamma. Om processen gällt "vita" skulle jag ha ansett att en sådan förfrågan betydde en oförsämd inblandning i Sovjet-Unionens inre förhållanden. Men då det rör sig om så många gamla bolsjevikar, som är kända inom hela arbetarrörelsen för sina stora förtjänster om den ryska revolutionen, samt även såsom Lenins nära vänner och medarbetare, ansluter jag mig till den norska appellen och ber dig, kamrat Dimitrov, vara socialdemokraterna behjälplig att få pröva handlingarna i målet. Vi önskar ju i intet fall att man med någon rätt skall kunna tala om "Leipzigprocessen i Moskva".

⁵ Socialistiska partiet rapporterade och kommenterade utförligt Moskvarättegångarna i sin dagstidning *Folkets Dagblad*, men tog även upp dem i andra sammanhang, se t ex skrifterna [Moskvaprocessen. Rättvisa eller justitiemord?](#) (1936) och [Stalin som socialismens dödgrävare](#) (1938), samt artikelsamlingen [Moskva-processerna i Socialistisk Tidskrift](#) (SP:s teoretiska tidskrift)

⁶ [Kampen om Trotskij](#) resp [Trotskij – arbetarklassens fiende?](#)

Vårt danska parti har på intet sätt informerat medlemmarna om de stora och fruktansvärda händelserna, utan helt enkelt i *Arbejderbladet* återgivit telegrammen och betecknat de anklagade som mördare, ännu innan någon dom blivit fälld. Jag vet att jag icke kan sända dig denna appell genom partiet, därför sänder jag den direkt och till dig personligen samt meddelar partiet därom efteråt. Den sjunde världskongressen har varit samlad, men ännu finns det inte inom vårt parti någon diskussionsfrihet för dem som hyser en annan mening än ledningen.

Jag påpekar att kamrat Lenin år 1920 sade till mig att jag alltid kunde vända mig direkt till Komintern.

Med kommunistisk hälsning

Marie Nielsen

BILAGOR

De två följande texterna är översatta från danska: Den första en intervju med Marie Nielsen i samband med hennes 75-årsdag 1950 (ur Köpenhamnstidningen *Social-Demokraten*) och den andra en minnesruna efter hennes död våren 1952.

LENIN KÄNDE JAG MEN STALIN VAR ETT OKÄNT NAMN

**En av det förflutnas mest omdiskuterade kvinnor i Danmark, före detta
folkskolelärarinnan Marie Nielsen fyller 75 år**

Den gamla Moskva-festskriften med de "blanka" sidorna

Hon var en av de mest omtalade och omstridda kvinnorna från omkring 1918 och fram till mitten av 1920-talet. Nu är det väl inte så många som minns henne. Hon har levt tillbakadragen i många år, och för ungdomen är hon ett bortglömt namn och hon vet det själv. När jag talar med henne nu, när hon ska passera 75 år, säger hon: ...jag var väl bara ett spån i händelserna jag var med i...

Det är *Marie Nielsen* det rör sig om. Hon var från unga år säkert den mest aktiva kvinnan i den socialdemokratiska ungdomsrörelsen SUF. Kort efter den ryska revolutionen, 1918, bröt hon sig med en liten grupp ur socialdemokratin och startade "Socialistiska arbetarpartiet" och tidningen "Klassekampen". Hon blev dömd till fängelse för några artiklar i den tidningen och satt bakom gallerfönster i ett års tid. Hon var folkskolelärarinna i Fredriksberg och blev efter avtjänat straff utkastad från skolan och frändömd pension. En socialdemokratisk regering skaffade henne senare en delpension. Marie Nielsen gick med i Danmarks kommunistiska parti och var en av de aktivaste krafterna under några år. När Trotskij kastades ut ur det ryska kommunistpartiet ville hon inte godkänna detta efter en omedelbar befallning från Moskva. Hon utslöts ur det kommunistiska partiet och har sedan varit partilös. Hon var – den gången – hård i tonen, också mot socialdemokratin. Att hon hade suttit i fängelse och varit ledande kommunist, och hennes skarpa artiklar och tal, skapade säkert hos många bilden av att hon inte var så lite av en furie. De som kände henne visste att det var fel. Även om hon var motståndare – och är det fortfarande – till socialdemokratin, var det ingen som kände henne som inte medgav att hon mänskligt sett var av gott virke. Hon talade inte bara för *sin* sak – hon gav också. Offrade något.

Och nu fyller hon alltså 75. Det sker den 23 december och jag försöker få en intervju med henne. Hon kan fortfarande skälla, visar det sig.

Mötena med Lenin

– Ni har mött Lenin några gånger, och många av den ryska revolutionen kända gestalter?

– Ja-a, det har jag, och jag fick respekt för många av dem, inte minst för Lenin. Honom beundrade jag. Jag mötte honom första gången vid Tredje internationalens kongress i Moskva 1920. Jag var med på den kongressen, väsentligen på grund av att Litvinov hade ombesörjt det. Den gången var förhållandena i Danmark på den revolutionära sidan en hel del förvirrade med

olika flyglar. Jag höll till hos syndikalisterna, Fackoppositionens sammanslutning. När jag kom till kongressen var det förstås också en officiell representant för det kommunistiska partiet i Danmark. Han försökte få dem att neka mig tillträde, men det lyckades alltså inte. Det var Aage Jørgensen – han blev nazist medan tyskarna var i Danmark... märkligt... märkligt. På kongressen mötte jag Lenin första gången.

– Ni är antiparlamentariker sade Lenin – det är inte rätt av Er.

Senare var jag på audiens hos honom tillsammans med Kobetskij, Rysslands första sändebud i Danmark. Och det var förbluffande, Lenin följde nämligen med – också i danska förhållanden. Jag blev utfrågad om hur de unga socialdemokraterna ställde sig, om syndikalisternas ställning, om min egen ställning, det var som en liten examen... men jag var inte så lite ängslig för att möta Lenin...

– Varför ängslig?

– Jo – jag var den gången, och har för resten varit det sedan dess, ängslig för att komma nära inpå kända människor, rädd för att jag skulle förlora något – att glansen föll av dem.

– Och

– Jo, det *har* skett, både med socialdemokrater, kommunister och andra, att glansen föll av dem, när jag kom dem närmare inpå livet – när jag i detta sammanhang också nämner kommunister, menar jag inte de ryska. Och inte minst Lenin vann vid närmare bekantskap.

Stalin – ett okänt namn

– Har Ni också mött Stalin?

– Nej. Den gången vid den internationella kongressen i Moskva 1920 kände jag inte till namnet ens, och det var ändå tre år efter att den ryska revolutionen utbrutit, och vi kände till många, många namn därifrån... Stalin var okänd de första åren utanför de inre kretsarna i Sovjet.

– Ni blev utesluten av de danska kommunisterna?

– Ja – jag ville inte utan vidare svälja att Trotskij var en förrädare... och senare många av de andra... den ryska revolutionens stora namn... jag skrev en gång ditöver och protesterade, jag kände ju en del däröver.

– Ni gick till socialdemokratin?

– Nej, inte alls... den är *för* reformistisk för mig – *alltför* reformistisk. Man når inte *målet* på den vägen – socialismen!

– Är det socialism i Ryssland?

Marie Nielsen kikar liksom lite strängt på mig.

– Det är mycket i Sovjet som jag inte förstår... socialism i Sovjet? Något, ja, något. Före kriget och under det var det en del saker som jag var emot, men jag tror trots allt att det i Sovjet har skapats något som det kan byggas på – bygga socialism på.

– Kan socialismen byggas utan demokrati?

– Vi har inte heller demokrati i Danmark.

- Ni sitter dock där i stolen och säger Er mening. Ni är inte skjuten?

- Varför skulle jag då vara skjuten?

- Ni vill omstörta det danska samhället... och kom i fängelse för det...

- I Sovjet *likviderar* man de som vill omstörta systemet - men Ni sitter dock här helt lugnt och säger Er mening, och ska nu fylla 75 år... är det inte en form av demokrati?

- Det är inte demokrati - det är - det är - det är en form av opportunism.

- Men en ganska behaglig opportunism... eller hur?

Hon kikar strängt igen, också som den gamla folkskolelärarinnan som har att göra med en elev som hon tycker inte förstår något alls.

Vi sitter och tittar i en stor, förnämlig festskrift. Den blev publicerad i Sovjet 1920 och handlar om den kongress Marie Nielsen deltog i. Det finns cirka 25 helsidesteckningar av några av deltagarna i kongressen, Marie Nielsen är med bland dem som finns som porträtt. Jag är oartig när jag ser det och säger:

- Det är förskönat...

- Är det förskönat - är det *verkligen* förskönat?

Men festskriften berättar också annat än att teckningen av Marie Nielsen är förskönad. Den vackra skriften är väl behållen, som den ligger där på bordet. Men i verkligheten har den många tomma sidor.

Där finns bilder av Kamenev och Bucharin, två av de allra största namnen i den ryska revolutionen. Båda skjutna under processerna. Det finns bilder också av Radek som Lenin satte så stort värde på.

Paul Levi, det tyska kommunistpartiets stora namn, ute ur sagan. Utesluten. Begick senare självmord genom att hoppa ut från ett fönster. Bela Kun, den ungerska revolutionens ledare. Borta. Serrati, ledaren för det italienska arbetarpartiet. Bröt med kommunisterna. Willy Münzenberg, den kommunistiska ungdomsinternationalens ordförande, senare ordförande i Internationella röda hjälpen. Utesluten. Hittades hängd i ett franskt koncentrationsläger. Zinovjev, själva Tredje internationalens ordförande och stora namn. Avrättad. Italienskan Angelica Balabanoff och svenskan Kata Dalström. Båda gick tillbaka till socialdemokratin. Och det är några som glidit in i glömskan, som Marie Nielsen sade att hon själv gjort. Det är inte så många som är kvar av det gardet från festskriften.

Jag säger det och Marie Nielsen svarar:

- Ja, det har varit en märklig tid, en egendomlig tid, men ändå en stor tid, en av historiens stora tidsperioder tror jag. Att alla dessa namn försvunnit, är det inte ett bevis på att vi lever i en tid med väldiga stormar och brytningar, där människan är intet, men där historien marscherar... ja, en hård tid och till synes obarmhärtig tid för dem som står mitt i den och har den in på livet, och kanske själv blir nertrampad ... men historien går sin gång. Det är ännu min uppfattning, trots att jag stått utanför det i många år, att socialismen kommer att segra - trots allt. Kapitalismen *kan* det inte, den är slut - har gjort konkurs. Jag tror på världsrevolutionen, den stora medvetna revolutionen.

En fråga om okläddhet

- Med det förflutna som Ni har, och de uppfattningar som Ni har förfäktat, har Ni då inte på senare år känt er som ... som ... ja, som *oklädd*?

- Oklädd? Det var en märklig idé - oklädd? Varför det?

- Ni hör till de som tror. Er ungdom har tagit *ställning*, varit *med* i en kamp tillsammans med andra - i ett parti. Nu har Ni under en del år varit utanför - utan medlemskort...

- Och det skulle vara det oklädda?

- Ja, så var meningen med det.

- Minsann, det kan vara en hel del med det oklädda - det kan vara svårt att vara utanför, sitta i en stol och se händelserna passera. Men nu är jag ju en gammal kvinna, eller hur? 75 år ... och sade jag förresten inte tidigare i samtalet, att jag är ett dammkorn - förresten finns det dem som sagt, att även om jag inte är med i det kommunistiska partiet, är jag Danmarks enda kommunist.

Oskar [Hansen]

Social-Demokraten (Köpenhamn) 17/12 1950

MARIE NIELSEN DÖD

Onsdag kväll den 4 april dog vår kamrat av hjärnblödning. Den revolutionära rörelsen har en lång rad av tappra kvinnliga pionjärer överallt i världen. Deras minne lever vidare efter deras död. Marie Nielsen får nu sin hedersplats bland dem.

Under 1920-talets stormiga kampdagar stod Marie Nielsen som en lysande kvinnogestalt i denna kamp, utan fruktan och utan avvikelse tolkade hon de revolutionära kraven, arbetarklassen krav och den revolutionära rörelsens krav för arbetarna själva. Hon var aldrig inställsam inför arbetarna, men likväl var hon en av de mest önskade talarna över allt i landet. En första majdag stod hon i talarstolen i Kongens have i Köpenhamn, en anspråkslös framtoning inför den mångtusenhövdade församlingen. "Danska arbetare! Vi har kallat på er i dag, den första maj..." I samma stund var kontakten upprättad; utan något slags teatrala medel, utan mikrofonens hjälp hade den lilla kvinnan förvandlat en sorlande massa till en ljudlös skara människor. Det var som om en älskad lärarinna i sin kateder berättade för sina elever om det stora äventyret som blev till verklighet – om drömmar och utopier som blev till realiteter... Sådan står hon i vårt minne för oss som kände henne.

Marie Nielsen var ett stridens märke bland sina kolleger och i organisationen, som den blir som inte vill kompromissa, inte vill gå kompromissens väg. Många följde henne; fler förstod henne utan modet att ta konsekvenserna; men alla beundrade hennes entusiasm, hennes ärlighet i kampen för arbetarklassens frigörelse, i kampen för revolutionen. Hon var alltid en uppskattad medlem i lärarorganisationens styrelse. Skolväsendet såg självklart inte med blida ögon på Marie Nielsen, och då hon som redaktör för den kommunistiska dagstidningen "Klassekampen" och som talare på Grønttorvet tillsammans med många andra revolutionära kamrater blev ådömd ett strängt fängelsestraff, använde sig skolledningen i Frederiksberg detta till att avskeda henne utan pension. Hon fick nu pröva en fabriksarbeterskas lott. Hennes dagliga tillvaro i ekonomiskt avseende var alltid mer än blygsam, även fast hon krävde så litet för sig själv. Ofta var nöden likväl framme i huset hos henne och modern, med vilken hon var så innerligt förbunden.

Inom den revolutionära rörelsen stod hon alltid i främsta ledet. För strebrar, medlöpare och skrävlare var hon en sann skräck. Med sin tränade lärarinneblick såg hon tvärs igenom dem och skonade dem inte.

Marie Nielsen gick med all sin entusiasm och energi in för den ryska revolutionen, var flera gånger i Moskva och hade samtal med Lenin och Trotskij. Det måste ha varit mycket bittert för henne som för alla ärliga revolutionärer, som hade följt revolutionens faser, att tvingas erkänna, att den med stalinismen blev mer och mer urspårad; men som den ärliga själ som Marie Nielsen var, kompromissade hon inte utan tog konsekvenserna, utgav några broschyrer med stark kritik av den stalinistiska politiken, och 1928 bröt hon med det kommunistiska parti som hon själv varit med att grunda. Under ockupationen var hon trots sin ålder mycket aktiv, besökte utan fruktan Dagmarhus och slog i bordet hos Gestapo, bara det fanns den minsta möjlighet att rädda en kamrat ur deras klor. Marie Nielsen följde med intresse den trotskistiska rörelsen, och 1947 deltog hon i en av rörelsens kongresser. Under debatten framförde hon flera viktiga inlägg, som starkt präglades av hennes rika erfarenheter från ett långt kampfyllt liv...

Ett tappert kvinnohjärta, som slog så varmt för alla förtryckta, slår inte mer. Marie Nielsen är död, men revolutionen lever. Minnet av vår tappra kamrat kommer också att leva.

När alla de kvinnor som får glans och god ställning för länge sedan är glömda, kommer Marie Nielsens namn att stå skrivet i de revolutionära annalerna som en av socialismens förkämpar och pionjärer. Den fattiga torpardottern har lagt sin vikt i vågskålen, den vågskål som en gång ska väga upp social rättfärdighet till alla förtryckta och utsugna i hela världen.

Det Ny Arbejderblad

Organ för internationale socialister

(4. internationale) nr 3 1951